

Farhod Va Shirin

I

Bihamdik fath avbob ul-maoni,
Nasib et ko'ngluma fath o'lmak oni.
Ko'zumga ul eshik quflin radid et,
Aning fathig'a kilkimni kalid et.
Ochib ul ganj quflin bu kalidim,
Nasibim ayla neki bor umidim.
Nechakim istasam naqdi javohir,
Qayon boqsam ko'zumga ayla zohir.
Terarga har nafas ko'rroq havas ber,
Havas bergach olurga dastras ber.
Anga tegur qo'lumnikim yiroqdur,
Qo'lumg'a sol anikim yaxshiroqdur.
Nima ko'p olmog'imga mone' etma,
Necha ko'p olg'onimga qone' etma.
Bu maxzan birla ko'nglumga g'ino sol,
Nechakim sochsam ilgimga yano sol.
Durafshonliqqa kilkim fosh qilg'il,
Tilimni dog'i gavharrosh qilg'il.
Bu durlarkim ko'zumni andin ochting,
Mening ilgim bila olamg'a sochting,
Tamannosin hazin ko'nglumdin olma,
Sochilg'on birla tufrog' ichra solma.
Buyursang sochmog'in men benavog'a,
Chiqor yuz benavo ilgin havog'a.
Ayurg'och bazl ila bu benavodin,
Navosizlarg'a qormotqil havodin.
Gadolarg'a dag'i andin ato ber,
G'anilarg'a dag'i oni tuto ber.
Shah olsa dog'i qilsun toji torak,
Qul olsa ham anga bo'lsun muborak.
Anga ishq ahlini qil orzumand,
Aning birla alarni ham barumand.
Durin qil ko'zlariga har zamon yosh
Va lekin la'lu yoqutini qon yosh.
Alarg'a oshkorovu nihoni,
Ko'z ichra ashkdek asratqil oni.
Takallum ahlig'a sarmoya ayla,
Ne dur nazm etsalar riroya ayla.
Zamona durjini andin to'lo qil.
Falak javfini andin imtilo qil.
Ani sindurg'on elni qil shikasta,
Xujasta ko'rgan elga tut xujasta.

II

Bu shavq dostonining "alif"lari sarvqadlar bo'yidek sanubarvash va "lom"lari binafsha zulflar turrasi yanglig' dilkash erkoniga bois fehrastida Haq otidin tug'ro va debochasi Qayyumi Mutlaq sifoti bila(1)

Bu rangin safha, balkim dard bog'i,
Ayon har lolasida ishq dog'i.
Tahayyur o'ti har bargi gul anda,
Tahassur dudi har bir sunbul anda.
Qushining nag'masi hijron surudi,
Oqar suv barcha seli ashk rudi.
Shamolig'a samumi hajr hamroh,
Samumi hajr yo'qkim, shu'lai oh.
Butub gulbunlaridin g'unchai dard,
Chiqib ul g'unchalardin otashin vard
Ki, bo'lmish bu baliyatlarg'a mansub,
Ulus ko'nglig'a andin keldi marg'ub
Ki, bo'ldi safhasining ibtidosi,
Tazarru' birla ul Xoliq sanosi
Ki, inson ko'nglin etti gulshani ishq,
Bu gulshanning harimin maxzani ishq.
Ne maxzan, har duri sham'i farog'i,
Ne dur, ne sham', durri shabcharog'i.

Va lekin husn o'tin aylab jahonso'z,
Bularni andin etti olamafro'z.
Demay o't onikim, barqi duraxshon,
Demay barqi duraxshon, mehri raxshon.
Tulu' etti chu ul raxshanda xurshid,
Adam shomig'a bo'ldi sham'i jovid.
Aning nuri chu rartav qildi zohir,
Bori zarrot bo'ldilar mazohir.
Quyosh ma'shuqu har zot o'ldi oshiq,
Dema har zot, zarrot o'ldi oshiq.
Chu raydo bo'ldi bu ahbobu mahbub,
Jahon bozori ichra tushti oshub.
Bular borini raydo aylagan ishq,
Birin ul birga shaydo aylagan ishq.
Nedin oshiqni o'rtar shayni ma'shuq,
Chu oshiq munda keldi ayni ma'shuq.
Ikisi balki ayni ishq, fafham! (2)
Tugondi borcha so'z, vallohu a'lam! (3)
Ajab suratki bir naqqoshi mohir,
Bo'lur yuz nav' surat birla zohir.
O'zi naqshu o'zi manqushu naqqosh,
Kishi bu sirni mendek qilmadi fosh.
Netay asroridin devona bo'ldum,
Dedim, chun hushdin begona bo'ldum.
Navoiy, telbalikni bartaraf qil,
Yana bir lahza so'z boshig'a kelgil.
Taolallo, ne Hayyu Qodiri pok,
Ki, Aqli Kull anga deb: "Mo arafnok". (4)
Sifoti aql shaxsig'a solib rech,
Chu zotin fikr etib topib o'zin hech.
Qilib chun barq zotin mazhari kul,
Jahoni aql xoshoki bo'lub kul.
Fano to'foni eltib borin oning,
Jahonda qo'ymayin osorin oning.
Shuhudi aql darkidin mubarro,
Vujudi dark shu'bidin muarro.
Nishoni benishonliqdin yiroqroq,
Makoni bemakonliqdin qiroqroq.
Azaldin behad oshib ibtidosi,
Abaddin asru toshib intihosi.
Damekim qahri o'ti tutmay orom,
Yerib ko'k o'ylakim bir qo'rg'oshun xom.
Gahekim ilm daryosi topib mavj,
Yeti qot yer tubi qolib to'quz avj.
Qazo Farhodi(5) amri rahnamuni,
Zabun ollinda gardun Besutuni.
Yeturgonga balo tog'ida bedod,
Laqab aylab zamona ichra Farhod.
Ani g'am tog'ida ovora aylab,
Qiyoni teshasidin rora aylab.
Necha bo'lsa Xito(6) mulkida xoqon,
Solib biymi aning bag'ri aro qon.
Badan mulkin qilib alqissa ma'mur,
Vaziri aql Mulkorosi(7) ma'mur.
Ko'ngul qasrig'a bo'lg'och naqshardozi,
Qilibon korgohi Monuviysoz(8).
Qilib hikmat xirad Suqroti(9) qismi,
Yasab jon ganjiga raykar tilismi.
Ne mahvash husnig'akim berdi tazyin,
Ani aylab jahon ahlig'a Shirin(10).
Chu aylab g'amzasi jonlarg'a toroj,
Qilib vaslig'a xusravlarni(11) muhtoj.
Shafaq Gulgunig'a xurshed etib rang,
Yana jul charxi atlas, Kahkashon tang.
Kecha Shabdezin(12) aylab tangbasta,
Yangi oydin qilib satlig'a dasta.
Qadar Shorurin(13) anjumdin sadafkor,
Anga charxu shafaq shingarfu zangor.

Ajal Sheruyasi(14) tig'in qilib tez,
Qatili yuz tuman andoqki Rarvez.
Nikisoyi(15) zamong'a chun berib soz,
Zamona ahlin aylab ayshardozi.
Chu tortib Zuhra(16) lahni Borbadni(17),
Olib Bahromvashlardin(18) xiradni.
O'kush Farhodu Shirin aylasang jam
Shabistonida bir rarvonau sham',
Va gar ming Besutundek(19) qilsang idpok,
Yo'lida bir kesak, bal bir ovuch xok.
Solib chun qahr istig'nosi rartav,
Kelib kam zarralardin dog'i Xusrav.
Nekim lutfi nasimi birla mavjud,
Bo'lub qahri sharori birla nobud.
Agar mavjudu ma'dum o'lsa olam,
Anga ijodu e'domi musallam.

III

Munojot(1) insonning adam nihonxonasidin vujud koshonasig'a kelmakda adami ixtiyoridin nishona demak va vujud shohrohidin adam xobgohig'a bormoqda vujud iztiroridin fasona aytmoq va gunoh qilurda begunohlig'in devonavor da'vo qilmoq va devona zanjirin sog'ing'ondek bu devonalig' daf'in shar' silsilasi bila raf'i kulli qilib

Ilohiy, andakim yo'q erdi budum,
Adam uyqusida erdi vujudum.
Ne ruhum gulshanidin dard raydo,
Ne jismim tufrog'idin gard raydo.
Vujudimda anosir band tormay,
Tanim ichra so'ngak rayvand tormay.
O'tumda yo'q tiriklik mehri tobi,
Suyum yo'qluq biyoboni sarobi.
Bo'lunmay tufrog'im gardi fanodin,
Nasime yo'q vujudumda havodin.
Ne tan, ne tanda bosh, ne bosh aro ko'z,
Ne yuz, ne yuzda lab, ne lab aro so'z.
Ne jonu anda ne yuz dardi jonso'z,
Ne ko'ngul, ne anga ming neshi dildo'z.
Nechukkim yo'q ko'ngul yo'q g'amdin ozod,
Bo'lub yo'q jon dog'i yo'q qayg'udin shod.
Vujud ichra yo'q oloyish alarg'a,
Adam kunjida osoyish alarg'a.
Borin ul uyqudin uyg'otting oxir,
Yig'ibon bir-biriga qotting oxir.
Bu yo'qlarg'a yo'q erdi rasmu roye,
Ne imkon xudkim o'lg'ay muddaoye.
Borisin bir-biriga band qilding,
O'kush hikmat bila rayvand qilding.
O'zung surdung raqam torqoch bu noma,
Shaqiy yoxud said erkonga xoma.
Nasib etting ani qilg'onda jonliq,
Tuman ming ajz birla notavonliq.
Rahm ichra g'izo ham ulki ma'lum,
Havoyi dilkusho ham ulki ma'lum.
Bu zindondinki jismin ranja aylab,
Chiqording yuz tuman ishkanja aylab.
Qilib hissu quvodin oni ma'yus,
Ham etting mahd zindonida mahbus.
Yetib besh-olti qatra sutga muhtoj,
Ul o'lsa to'q, agar ul bo'lmasa och.
Och o'lsa yo'q tili istarga ma'kul,
Bo'lub o'z holig'a yig'larg'a mashg'ul.
To'q o'lg'ach daf'ig'a yo'q aqli yori,
Ne ul quvvatki bo'lg'ay ixtiyori.
Ishi majnun kibi band ichra topok,
Agar doya yumay jismini nopok.
Ne man'i nola g'avg'osig'a oning,
Ne satri avrat a'zosig'a oning.
Necha yil ranju mehnat sondin ortuq,
Ne deykim, har ne desam ondin ortuq.

Bu san'atlar qilib olamg'a sotting
Kim, oni odami xaylig'a qotting.
Bu yerga tegrukim bo'ldi shumori,
Anga yo'q erdi hech ish ixtiyori.
Bu holat ichra tutmay oni ma'zur,
Yana qilding necha amringg'a ma'mur.
Bu ishdur turfakim egriyu gar rost,
Qo'ya olmas qadam bo'lmay sanga xost
Ki, gar egriyu gar rost kilki taqdir,
Azalda aylamish o'llig'a tahrir.
Sanga ul kotib ilgida qalamdek,
Qalam no'gi aro balkim raqamdek.
Raqam chekmakka kotib yo'nsa xoma,
O'shul damkim qilur tahriri noma.
Shuuri bormu ilgida qalamning,
Va yo ul xoma no'gida raqamning.
Gar ul tahrir xatdur, gar nuqatdur,
Bilur kotibki tuzdur yo g'alatdur.
Shuuri yo'qlug'i basdur guvohi
Ki, bu ishda qalamning yo'q gunohi.
Anga bas yo'q edi bu benavolig',
Qalamdek sarnigunluq yuz qarolig'
Ki, har qilg'ong'a hujjat ham tutarsen,
Bu hujjat ichra diqqat ham tutarsen.
BERursen goh anga do'zax bila bim,
Qilursen goh jismin o'tqa taslim.
Bu so'zni tutmasang, yo Rab, musallam,
Yana bor turfaroq mundin so'zum ham.
Azal subhida malhuzungni keltur!
Arog'a "Lavhi mahfuz"ungni keltur!
Ne qilg'on ish gar ermas anda maktub,
Nekim qilsang erur adlingg'a mahsub.
Va gar ul lavh uza bo'lsa muharrar,
Azal taqsimidin bo'ldi muqarrar.
Ne dersen bas bu jam'i benavog'a!
Gunohe qilmayin qolg'on balog'a!
Navoiy, xomadek tortib uzun til,
Ne dersen, oxir o'z haddingni bilgil!
Dame yo'q yova ayturdin qaroring,
Junun ilgingdin olmish ixtiyoring.
Junun zanjirig'a robastsenmug'
Agar majnun emassen, mastsenmug'
Necha devonalig' Farhod yanglig',
Chekib til teshai ro'lod yanglig'.
Qaro tilni demakdin bir zamon chek,
Desankim bormag'ay boshing qalamtek.
Qalam surma bu nav' afsonalarg'a,
Agarchi yo'q qalam devonalarg'a.
Junundin so'zga bir dam bo'lmay ogoh,
Gar ortuq so'z dedim: astag'firulloh.
Ilohiy, boqmag'il majnunlug'umg'a,
Karamdin chora qil mahzunlug'umg'a.
Yuzum sarg'ortibon nomam qarosi,
Qarortib nomani xomam qarosi.
Inoyat aynidin xomam sari boq,
Qizil ayla yuzum, nomamni ham oq.
Yuzum lutfung suyidin toza qilg'il,
So'zum ko'sin baland ovoza qilg'il.
Mayi nutqum tarabxez ayla, yo Rab,
Nayi kilkim shakarrez ayla, yo Rab.
Ketur ilgimga dog'i jomi tavfiq,
Yetur ko'nglumga dog'i rohi tahqiq.
So'zum roh)in qilib ravshan safodin,
Shafoat jomi yetkur Mustafo(2)din.

[IV]

Ul quyosh ruxsori vasfidakim, tun kibi gisu quyoshig'a soya soldi va Vashshams bila Vallayl(1) surasini aning yuz quyoshi bila zulfi tuniga o'xshatilg'onidin har biri bir biyik poya oldi, agarchi ul quyoshqa soya yo'q erdi va ul kechaga manzil o'uyosh ustida-o'q erdi. "Va sallalalohu alo shamsi jamolihi va zilli kamolihi"(2)

4 Kitoblar Olami | Sever.UZ | Uzsmart.UZ

Muhammad "kofu", "nun"(3)g'a qurratul-ayn(4)
Tufayli kavn o'lub, yo'q-yo'qki, kavnayn(5).
Nubuvvat kishvarining taxtgiri,
Risolat taxtining sohib sariri.
Saririg'a to'quz aflok o'lub farsh,
To'quz aflokni qo'yg'il, degil Arsh(6).
Solib ham Arshu ham Kursiy(7)ga soya,
Bo'lub Kursiy aning taxtig'a roya.
Dema soya, degilkim zilli ra'fat,
Ne zillu qaysi ra'fat, nuri rahmat.
Chu ul Haq zilli bo'lmoq roya torti,
Qachon soya, o'ziga soya torti.
Yuzi gisuni chun riroya aylab,
Ul oqshom kun yuziga soya aylab.
Ayog'in o'rgali gar tushti gisu,
Bo'lur doim charog' osti qarong'u.
Muanbar zulfidek kam soya bo'lg'ay
Ki, ul xurshedg'a hamsoya bo'lg'ay.
Gul uzra sunbuli ochmoq ajabdur,
Quyoshqa soya chirmoshmoq ajabdur.
Chu aylab halqalar ul zulf raydo,
Bo'lub mehr uzra kavkablار huvaydo.
Vayo ul Mushaf(8) uzra kilki taqdir,
Qilib Arsh o'rnig'a anjumni tahrir.
Emas mehr uzra kavkab qil taammul,
Yuzi gulzori ochmish har taraf gul.
Bo'lub ruxsorig'a har sori gullar,
Jelilik barcha gardanbasta qullar.
Demon gul bandasidur bo'yni bog'lig',
Gadoyedur to'ni haryon yamog'lig'.
Quchoq birla tikan basdur kamohi,
Gadoliq tavrıda oning guvohi.
Qadi xam bo'ldi go'yo bu mihandin,
To'ni yirtug'lari ham bu tikandin.
Tikan bo'lmoqta a'dosig'a xunrez,
Qilib Bathoda no'gin xomadek tez.
Gar ilgi xoma sori qilmayin mayl,
Qo'yub xattig'a boshin yuz tuman xayl.
Necha choki giribon qildi xoma,
To'kub ashkini afg'on qildi xoma.
Ochib og'zin qilay deb dastbo'si,
Muyassar bo'lmayin bu orzusi.
Chu bu davlatqa bo'lmay komron ul,
Qaro og'riqqa bo'ldi notavon ul.
Dema noleki sihat tormayin hech,
Tushubtur rishtai jonig'a yuz rech.
Emas tirnog'i uzra xoma gar shaqq,
Bo'lub barmog'i no'gidan qamar shaqq.
Ilik tig'inki tortib fil-ishora,
Qamar qolqonin aylab ikki rora.
Bo'lub qursi mahi tobonni ikki,
Kishi andoqki bo'lg'ay nonni ikki.
Qilib chun ro'za ko'nnglin nong'a moyil,
Iki bo'lg'ach topib kom ikki soyil.
Yemak komini ko'nnglidin yo'q aylab,
Malakdek zikr ila ko'nnglin to'q aylab.
Kavokib oyig'a devona oning,
Maloyik sham'ig'a rarvona oning.
Munga devonalig' solib taku toz,
Anga rarvonlig' har sori rarvoz.
Chu shar'i shorii xattin qilib fosh,
Ayoq andin chiqorg'on tormayin bosh.
Bu xatdan tosh angakim ro'ya etmak,
Yugurmak birla yo'q manzilg'a yetmak.
Qo'yar assor uyi chun egri gomin,
Yo'l etmas qat' tez aylab xiromin.

Yo'lida egrilar assor uyidek,
Yarab o'lturgali rarvor uyidek.
Bu shori' birla torqon yo'l yaroqi,
Yetib manzilg'a andoqkim Buroqi.

V

Ul shahsuvor vasfidakim, qarong'u tunda tiyra xokdondin Buroqi barqvash uzra chiqqoni "Minaz-zulumoti ilan-nur"(1)din muxbir erdi, balki ul pokibning pok zoti ostidag'i pok oti, bila "nurin alo nur"(2) din xabar berdi va bu nurlar malakut shabistonini munavvar va malak

Ul aqshomkim, yuziga lu'batlari Chin,
Eshib marg'ula yoydi zulfi mushkin.
Nasim ul mushk isin butrotti har yon,
Havo ra'nolarig'a sotti har yon.
Yoshundi mushk ichinda Chin g'azoli,
Dema Chinkim, falak zarrin g'azoli.
Qayu zarrin g'azola, turki chin de,
Qaro tufroqqa kirgon mahjabin de.
Quyosh so'gi ishi kirgach arog'a,
Falak lu'batlari kirdi qarog'a.
Ne so'gu ne qaro, iqbol shomi,
Jahonning asru farruxfol shomi,
Bo'lub har shabnami Nohid(3) yanglig',
Yorub har axtari xurshid yanglig'.
Yorug'luq muncha yo'q anjumg'a maqdur,
Ochib ruxsori sham'in yuz tuman hur.
Bu aqshom ul charog'i olamafro'z,
Ichinda vasl sham'i o'tidin so'z.
Solib bir go'shada rartav nihoni
Kim, aylab mizbonlig' ummahoniy
Ki, yetti ul baridi homili roz,
Qo'linda bir Buroqi barqarvoz.
Biri rayki nazardin tezdavroq,
Biri raxshi Kimondin garmravroq.
Yetishgach rayk sharhi hol qildi,
Haq istid'osini irsol qildi:
"Ki yetsun olam aholidin nihoni,
Muhib sarvaqtig'a mahbubi joni".
Bu so'z mahbub eshitgach lol bo'ldi,
Navidi vasldin behol bo'ldi.
QO'pub ot uzra andoq sekriddi bot
Ki, hayron qoldilar ham rayku, ham ot.
Ham avval hamla raxshi barqxo'din,
O'tub tufroqu elu o'tu sudin,
Qamarg'a chun xiromi tavsan aylab,
Yuzi xurshedi oni ravshan aylab.
Atorud(4) bodroyidin bo'lub shod,
Berib avroqu ajzosini barbod.
Yeturgach Zuhraga davlat rikobi,
Dafin yirtib qudumi ehtisobi.
Quyoshqa chun surub gardun xiromin,
Uyotdin yer quyi aylab maqomin.
Chorib Bahromg'a raxshin chu yaksar,
Bo'lub ul nahsi ag'ar Sa'di Akbar.
Tushub chun Mushtariy(5) sori mururi,
Quyoshni yoshurub har lam'a nuri.
Qolib yettinchi qo'rg'on rosboni,
O'tub chobuksuvori osmoniy.
Kirib chun sekkizinchi toram ichra,
Topib har dam o'zin bir olam ichra.
Hamal mongrab qo'yub Savr ollida bosh
Ki, bo'lsak ikkimiz qurbon sanga kosh.
Tarab aylab damo-dam ikki raykar,
Qo'yarg'a ollida boshin mukarrar.
Topib quvvatlig' andoq necha Xarchang
Ki, tortib ranjasidin sheri nar chang.
Tutub mahsuli hirzin xo'sha xirman,
Chayong'a Kaffaning ostida maskan.

O'zin qoshig'a chun qurbon qilib yo,
Qilib Jady anga shoxu ray muhayyo.
Dema Dalv ichra suvkim, kavsari roh,
Topib Hut o'zni ul bahr ichra timsah.
Bulardin chun biyik tortib amori,
Savobit durlarin aylab nisori.
Alardin yuqoriroq chun qilib mayl,
O'pub yo'lin maloyik yuz tuman xayl.
Qanot birla yo'li gardin qilib pok,
Bu eldin qolmayin ul yo'lda xoshok.
Berib chun Arshqa zoti tafoxur,
Bo'lub Arsh afsar, ul afsar uza dur.
Chu Kursi to'ridin riroya topib,
Biyik Lavhu Qalamdek roya topib.
Yuqorroq ko'rguzub chun raxshi novard,
Chiqorib lomakon maydonidin gard.
Tushub andin biyik chun ittifoqi,
Borib andoqki tebranmay Buroqi.
Samandin tashlagach ul ma'naviy ganj,
Samandidek tutub raykin dog'i ranj.
Quvonib roybo'si birla Rafrat(6),
Maloyik yer O'pub ollida saf-saf.
Yetak silkib, ayoq tortib boridin,
Qo'yub yuz benishonliq har soridin.
Yetak yengdin ilik tortib ayoq ham,
Ayoq birla ilik borib qiroq ham.
Tanidin to'rt gavhar naqshi borib,
Bo'yi olti jihat to'nin chiqorib.
Demakim to'rtu oltidin mubarro
Ki, beshu ikkidin dog'i muarro.
Chiqorib o'zlugi tufrog'idin gard,
Ne o'zluqqim, o'zidin ham bo'lub fard.
Makoni bo'lmayin juz bemakonliq,
Nishoni qolmayin juz benishonliq.
Chu qolmay ne nishoni, ne makoni,
Topib maqsad makonidin nishoni.
Nasimin zohir aylab vasl bog'i,
Topib maqsud isi yo'qlug' dimog'i.
Chekib dam ajdahoyi ganji maqsud,
Yugurtub aylabon budini nobud.
Chu qildi jilva shodurvoni vahdat,
Nasimi vasl ochib domoni vahdat.
Inoyat ilgi olamdin nihoni,
Harimi vahdat ichra chekti oni.
Surgach "Motag'o"(7) tufrog'in ul bog',
Chekildi nargisiga kuhli "mo zog"(8).
Anga bu surma bo'lg'och qurratul-ayn,
Nasib o'ldi maqomi "qoba qavsayn"(9).
O'zin Kim aylabon, lekin topib Haq,
Ko'runmay kimsa Haqdin ayru mutlaq.
Vujudi ko'rmadi juz Haq vujudi,
Tuzuldi Haq kalomidin surudi.
Surudi nag'mau lahni kamohi,
Shafoat aylamak ummat gunohi.
Chu aylab Haq tilidin ul shafoat,
Bo'lub ham Haq javobidin ijobat.
Topib chun vasl etib mundoq havas ham,
Havas qilg'ang'a topib dastras ham.
Yonib chun muncha mulku hashmat olib,
Tani yonib va lekin joni qolib.
Borurda qolibi xokini tortib,
Kelurda ruh aflokini tortib.
Bo'lub borg'onda durri loyiqi toj,
Vale qaytib nechukkim bahri mavvoj.
Yonib gulshan agarchi g'uncha borib,
Ko'z ochquncha kelib, yumg'uncha borib.
Borib kelmokligi darki qilinmay,
Burunmu bordi, yo keldi bilinmay.

Ilohiy, bu nubuvvat toji haqqi,
Aning bu sur'ati me'roji haqqi,
Kim andoqkim tilab ummat gunohin,
Sen etting afv alar fe'li tabohin.
Navoiyni demay, bir benavoni,
O'kush jurmu gunahg'a muhtaloni
Aning ummatlig'ig'a qobil ayla,
Shafoat qilg'on elga doxil ayla.
Gar elga bahri g'ufroning havasdur,
Chu ul xasdur, anga bir qatra basdur.

[VI]

Qalam vasfida bir necha qalam surmak va ul raqamkash ta'rifin raqamg'a keturmakki, nazm kishvari savodin yakqalama qilib erdi va "Panj ganj"(1) avroqig'a gavharrosh raqami tortilib erdi va ul roqim bobida hamki munung xatti ma'nisin raqam-baraqam bildi, balki qalam-baqalam naql qildi. "Bayyazallohu taolo avroqa jaroyimiho"(2)

Qalamkim rahnavardi teztakdur,
Azaldin manzili favqul-falakdur.
Magar vahm adhamidur tez raftor,
Ne adham, jardai Shabdez(3) raftor.
Chiqib ustiga barmoq shahsuvori,
Bo'g'un belbog'iyu tirnoq-uzori.
Chorarda quyrug'in aylab alam ul,
Qulog'idek ayog'din-bosh qalam(4) ul.
Dema Shabdez, bir qushdur xushovoz,
Qanotsiz aylabon har sori rarvoz.
Shaba minqoridin har sori zohir,
Valekin ul shaba sochib javohir(5).
Ne qushkim, qushda yo'q bu nav' jismi,
Hakimi sun' oni aylab tilismi.
Tanig'a za'f g'olib, ko'rmayin ranj,
Vale javfi aro yuz ma'naviy ganj.
Aning bu ganjidan tormay kishi kom,
Nechukkim ganjroshi Ganja orom7.
Agarchi Ganjada oromi oning,
Vale ganj uzra doim gomi oning.
Ko'ngul kunjin qilib ganji maoniy,
Og'iz avvobi savtidin nihoni.
Iki labdin eshiklar aylabon ul
Ki, har kim tormag'ay ul ganj aro yo'l.
Vale me'mori hikmatsozi oning,
Burundin qildi sangandozi oning.
Angakim o'g'riliq rasmin qilib fosh,
Yetib aflok sangandozidin tosh.
Yog'ib chun toshi har yon oshkoro,
Topib ahbob gavhar, xasm xoro.
Otay deb xora, ganj og'zini ochmay,
Vagar ochib, ne gavharlarki sochmay.
Tutub gavharlari yaksar jahonni,
Nechukkim xayli axtar osmonni.
Yo'q, ul gavharki chun turroqqa qolg'ay,
Ayog' ostig'a chun qolg'ay, usholg'ay.
Aningdek gavharekim jilva chog'i,
Muzayyan bo'lg'ay andin el qulog'i.
Ne ul ziynatki osilg'ay quloqtin,
Vagar ochilsa ayrilg'ay quloqtin.
Durekim chun quloqni qildi maskan,
Kirib qilg'ay ko'ngul durjini maxzan.
Ko'ngul durjin demay bo'lg'ay labolab
Kim ul daryoga solg'ay durni to lab.
Kim ul gavhardin olsa xalq har dam,
Yuz ilda bo'lmag'ay mingdin biri kam.
Kishi mundoq bo'la olmay guharrez,
Magar ul hinduyizodi8 shakarrez.
Ne hindu, to'tii shirin maqol ul,
Ne to'ti, bulbuli sho'ridahol ul.
Tushub olamg'a to'tidek bayoni,
Yetib gardung'a bulbuldek fig'oni.

Bo'yig'a nazm solg'on hulla axzar,
Dema to'ti, degil Xizri9 rayambar.
Aning zulmoti Hindustoni oxir,
Ravon so'z chashmai hayvoni10 oxir.
Agar bulbul desang, Hinduston tun,
Qaro zulmat dema, anbarfishon tun.
Bu andoq tun aro shabxez bulbul,
Shabiston ichra sho'rangez bulbul.
Dema bulbul, de oni qaqnusi11 zor,
Topib lahnidin oning qaqnus ozor.
Agar qaqnus chekib yuz nola jonso'z,
Anga ming nola o'qi borcha dildo'z.
Dema o'q, balki har bir barqi ohi
Ki, sekrib o'rtaabon mah to ba mohi12.
Solib yuz shu'la har dam xirmanig'a,
O'zining yo'qki, olam xirmanig'a.
Maoniy bahrig'a anfosidin mavj
Ki, ul mavj ostig'a qolib to'quz avj;
Takallum rishtasig'a nazmidin dur,
Falak bag'rig'a ul durdin tafoxur.
Savodi nazm anga abri bahori,
Bo'lub el boshig'a gavhar nisori.
Sarosar ul bulut gavhar arodur
Ki, naysoniy bulut yanglig' qarodur.
Savodi demakim, mushkin sahobi,
Bo'lub har qatra anda durri nobi.
Bu durkim vasfi sig'may so'zga hargiz,
Latofatdin ko'runmay ko'zga hargiz.
Tili durrosh, o'zi pokiza gavhar
Xiroji mulk, yo'qkim reza gavhar.
Ne gavhar, balki ilmu fazl koni,
Dema konkim, degil ko'hi maoni.
Emas gar tog', bas shiddat qilib big',
Netib gardung'a har dam yetkurub tig'.
Emas oson bu maydon ichra turmoq,
Nizomiy ranjasig'a ranja urmoq13.
Tutaykim qildi o'z changini ranja,
Nekim urdi aning changiga ranja.
Kerak sher ollida ham sheri jangi,
Agar sher o'lmasa, bori ralangi.
Yo'q ersa jam' bo'lsa borsdek yuz,
Alardin hosili yo'q, g'ayri ruf yuz.
Agarchi yeldin ermas bahrg'a bok,
Vale ming chok o'lur chun bo'ldi ko'lok.
Tegar daryog'a sarsar qo'zg'aloni,
Vale har yel esib chayqatmas oni.
Nizomiy erdi andoq rili volo
Ki, chekti ganju gavhar rili bolo.
Kerak ham ril erur, bu nukta ma'lum
Ki, solg'ay ril xartumig'a xartum.
Agarchi rashshaning xartumi ham bor,
Yel ozorig'a neshi shumi ham bor.
Chu surtar ril xartumini darham,
Bo'lur zaxmig'a yuz ming rashsha marham.
Bukun ul rilu bu hindu erur bil,
Kichikrak bo'lsa ham, lekin erur ril.
Kichik gar ersa el andeshasidin,
Erur Hindustonning beshasidin.
Alo to abri nayson zinda rili,
Kiyar bargustvoni charxi nili.
Bu ikki rilni g'ufronrarast et,
Mayi rahmatdin ikki rilni mast et.
Navoiyg'a dag'i shavkat yeturgil,
Bu ikki rildin quvvat yeturgil.
Ki, bo'lsun bu iki rili zamondek,
Qayu rili zamon, rili damondek.
Ki, topib mast bo'lmoq reshasin ul,
Musaxxar aylasun so'z beshasin ul.

Kel, ey soqiyki14, tushmish jonima jo'sh,
Ketur bu iki yodi birla bir qo'sh;
Alar ishqida no'sh aylab iki jom,
Tutay Jomiy15 mayi madhin saranjom.

[VII]

Hazrati shayxul-islomiy mavlono Nuriddin Abdurahmon Jomiy (umrlari uzaysin) madhidakim bu labtashnai vodiyi hayratqa muningdek ma'ni bodasining jomi aning himmati mayxonasining suvchilaridin dam-badam to'ldi va aning duosi piymonasining soqiylaridin labolab bo'ldi(1)

Iki pil o'lsa Xusrav yo Nizomiy,
Erur yuz ril chog'lig' ril Jomiy.
Muhabbat jomi durdoshomi uldur,
Hamono Zindarili Jomi(2) uldur.
Ko'rub sarmasti jomi vahdat oni,
Demishlar Zindarili hazrat oni.
Chu ul may durdidin bo'lmish xuro'shi,
Safo ahlidur oning durdno'shi.
Mayi tahqiq etar holatda oshom,
Chekib lojur'a gar gardun erur jom.
Bo'lub zohir fano timsoli andin,
Tutub olamni olam xoli andin.
Fano ul nav' etib naf'yi vujudi(3)
Ki, yer topib nabud o'rnida budi.
Bo'lub andoq fano dashtida ma'dum
Ki, sayri shohrohi xatti mavhum.
Bu xatqa nuqtakim mavjud emastur,
Xirad ollinda juz nobud emastur.
Fano mulkida jismi o'yla foni
Ki, fahm aylab savodi a'zam oni.
Jahonni kim qila olg'ay tavahhum
Ki, bo'lg'ay nuqtai mavhum aro Kim.
O'zin xud bir jahoni begaron bil,
Kamolotin o'zidek bir jahon bil.
Jahon ichra jahonkim torti muknat,
Solib iki jahon ahlig'a hayrat.
Jahon yo'q, olami kubro5 de oni,
Jahonda maqsadi aqso6 de oni
Ki, harne olami sug'ro7da mavjud,
Bori bu olami kubpoda mavjud.
Boshikim tark tojidin barumand,
Bo'lub tojig'a gardun tugma monand.
Libosi faqri kengrak yuz jahondin,
Jahon silki kelib bir rishta ondin.
Zamiri lujjai zaxxori ma'ni,
Kalomi gavhari shahvori ma'ni8.
O'zi daryo, so'zi durdek muhayyo,
Yana ma'nidin ul dur ichra daryo.
Kelib daryonasab, gavharhasabliq,
Ishida necha boqsang bulajabliq.
Qalam bahri kafida turfa ishdur,
Magar daryo aro butgan qamishdur.
Ajab ermas qamish bo'lmoq shakarrez,
Va lekin bu qamish bo'lmish guharrez.
Uchidin ham guhar olamg'a sochib,
Ichidin ham shakar do'koni ochib.
Sarosar go'yiyo ul nay guhardur,
g'alat qildim, labolab nayshakardur.
Og'izlar ichra lazzat shakkaridin,
Quloqlar ichra ziyinat gavharidin.
Qulog'ni bu guhar farsuda qilmay,
Og'izni ul shakar oluda qilmay.
Shakar ul nav' tormay komi idpok,
Guhar bu tavr kelmay ravshanu pok.
Alo, tokim, guhar serob bo'lg'ay,
Shakarning shirasi jullob bo'lg'ay.
So'zin tut gavhari koni maoni,
Shakarjalloblig'din asra oni.

Navoiykim muridu bandasidur,
Ipodat yo'lida afgandasidur.
Hamul gavhar bila ko'nglin yorutqil,
Hamul shakkar bila komin chuchutqil.
Kalomin ul guhardek ayla rangin,
Hadisin ul shakardek ayla shirin.
Keturgil, soqiy, ul jomi kiromiy
Ki, tutsun rindlar sarxayli Jomiy.
Chu riri dayr may qildi havola,
Icharmen gar erur gardun riyola.

[VIII]

Bu rarishon ajzoningki, guli otashin avroqidek dahr gulistoni bulbullarini hazordaston bila o'tluq faredg'a soldi - bargidin shu'la va xurdasidin sharora ko'rguzmoqiga bois ne bo'lg'ong'a qalam surmak va bu oshufta avroqningki, charxi barin ajzosidek jahon dashti majnunlarini ming balog'a daston qilib so'znok fig'ong'a uchratti - shafaqidin yolin va axtaridin axgar yorutmog'ig'a mujib ne erkoni raqam urmoq va o'zin bulbuli Majnundek gulrux Laylisi firoqig'a solib g'am tog'ida Farhod bila hamovoz qilmoq

Musha'bid charx aro har sehrsoze
Ki, bir tug'rog'a naqsh etgay tiroze.
Agar ul raykar o'lsun zisht yo xo'b,
Va gar makruh bo'lsun, yo'qsa marg'ub
Ki, gar avval anga etmas taammul,
Zamir avroqida qilmas taxayyul,
Shuru' etmakligi imkon emastur,
Xirad ollinda bu rinhon emastur.
Yana bir buki hech ish hodis o'lmas
Biravgakim anga bir bois o'lmas.
Mangakim bu tamanno bo'ldi raydo
Ki, shavqi ayladi ko'nglumni shaydo.
Duru gavhar xayolin jong'a soldi,
Munungdek bahri beroyong'a soldi.
Buyurdi solmoq ochib rechu tobin,
Falak burjig'a o'rgamchi tanobin.
Balo tog'ig'a zo'r izhori birla,
Keturmak naqb qoqum xori birla(1).
Qalam bargu guli nasring'a surmak,
Raqam Farhod ila Shiring'a surmak.
Munga dog'i zarur erdi taaqqul,
Chiqormoq bir tikandin yuz tuman gul.
Zaruriy bo'ldi avzoig'a tag'yir(2)
Ki, dilkash bo'lg'ay ushbu safha tasvir.
Yana bois bukim, ishq balosho'r,
Bir o'tdin aylab erdi jonima zo'r(3).
Tilim xud bor aning ta'rifida lol,
Qilay xomam tilidin sharhi ahvol.
Hazin jonimda bor erdi baloye,
Balolig' ishq ila haryon havoye.
Birov ishq solib jonimg'a anduh,
Mashaqqat toshi yuklab ko'h to ko'h.
Bo'lub zulmi o'tidin xasta jonim,
Qarorib dudi birla xonumonim.
Birov yo'q, kofiri qotilnihode,
Rarivash, devzulme, hurzode.
Ko'zining kufridin yuz jong'a ofat,
Tuman ming kishvari imong'a ofat.
Sirohi zulm ila chun kelturub zo'r,
Jahon mulkiga solib g'orati g'o'r.
Ko'zi solg'och ko'ngul kunjig'a oshub,
Bo'lub kirpiklari sabru xiradro'b.
Tushub olam aro g'avg'osi haryon,
Jahon mulkida vovaylosi haryon.
Farang ahlida zulmining fig'oni(4),
Xitou Chinda javri qo'zg'aloni.
Shafaqgun may sori chun qo'l uzotib,
Chu axsumlab quyosh jomin ushotib.
Kelib ul bo'lg'och el qatlig'a moyil,
Ajal tig'u kafan aylab hamoyil.
Chu bog'lab bodro javlonig'a bel,

Falak avroqin eltib har taraf yel.
Junundin aqlkush, bal durdkash ham,
Rari ruxsora, bal devonavash ham.
Meni mahzunni ishq barqraftor,
Ul ofat o'tig'a aylab giriftor.
Falak zulm aylabon men muftalog'a
Ki, aylab muftalo andoq balog'a.
Ichimni dard etib mahzun aningdek
Ki, mahzun bo'lmag'ay Majnun aningdek:
Bo'lub vayrona ko'nglum g'am qushidin,
Malomat toshi yog'ib to'sh-to'shidin.
Junun ko'nglumni dashti g'amg'a solib,
Ne g'am, har lahza bir olamg'a solib.
Ne mahzun xotiring'a vasli mumkin,
Ne hajrida o'tum bir lahza sokin.
Bor erdi dard qotil, ishq bebok,
Bulardin tandroq ma'shuqi cholok.
Vafosiz, tab'siz noahl ango xush,
Vafo ahli bila bittab' noxush.
Malak xayli yesa ashkim uchun rashk,
To'kubon ul rari har dev uchun ashk.
Sirishkim ishqida gavhar shamoyil,
Vale ul badguharlar sori moyil.
Netay, ming zebu ziyat birla tovus
Ki, bo'lg'ay hamnishini bumi manhus.
Bir oykim bo'lg'ay ul solib manga dard,
Jahonraymou harjoiyu shabgard.
Manga aylab g'amu mehnatni munis,
O'zi har uyda bo'lg'ay sham'i majlis.
Olib anjum kibi sabru qarorim,
Qaro aylab kechadek ro'zgorim.
Chu mundoq necha mushkil uzra mushkil,
Manga yuzlandi tahqiq o'ldi hosil.
Ki, gar hikmat bila fikri mufidi
Qilinmas, yo'qturur jondin umidi.
Ko'ngul ishq ahlig'a ming rora xushtur,
Chu ma'shuq ahl emastur, chora xushtur.
Bu g'amdin menda qolmay aqlu hushe,
Bu nav' etti nido nogah surushe(5)
Ki, ey kunji malolatning xumuli,
Tushub dardu balo ko'nglung qabuli.
Chu sen mundin burun xomang qilib tez,
Suman bargini qilding sunbulomez,
Nechukkim Xizr zulmatdin nihoni,
Ulusqa sochting obi zindagoni.
Yasoding ravzai zarkor tarhin,
Chiqording "Hayrat ul-abror" tarhin(6).
Xaloyiqqa sochib durri saminlar,
Maloyikdin eshitting ofarinlar.
Agarchi ayturida ranj torting,
Vale ko'rkim ne yanglig' ganj torting.
Necha kun kimsa ko'rgan birla ranji,
Kiyursa ilgiga ul nav' ganji.
Ki, bo'lg'ay anda yuz ming durri raxshon,
Duri raxshon kibi la'li Badaxshon.
Qizil oltun sarig' zirnixdin kam,
Kumush qadri qaro turrog'din ham.
Qo'yub muncha nuqudu ganji shohi(7)
Ki, andin yorubon mah to ba mohi.
Topib bir qalb siymu aylabon but,
Anga yo'q toshu dur ichra tafovut.
Debon gohi buti siyminbar oni,
Zamone lu'batl mahraykar oni.
Uyolmay Haqdin aylab qiblagohing,
O'tub aflokkin ishqida ohing.
Bu dunyoda seni zor aylabon ul,
Qiyomatda giriftor aylabon ul.
Bo'lub dunyoda dinning jahldin hech,

Kel etma jahlu mundoq jahldin kech.
Ushotib butni, imon ganji torqil,
Qo'yub bu jahl, irfon ganji torqil.
Chu but sindiyu kufrung yelga berding,
Musulmon bo'ldung ar xud kofir erding.
Qo'yub vayronalarda telbalikni,
Yana bir ganj sori sun ilikni.
Yana bir konni qazmog'liqqa mayl et,
Qazib ahbob aro naqdin tufayl et.
Bu kon qazmoqni ulkim qildi resha,
Kerak xorofikan ilgida tesha.
Sanga bu teshavarlik bo'lsa matlub,
Erur Farhod hamsuhbatlig'i xo'b.
Bu kon ishqida teshang xorarez et,
Ani Farhod toshi birla tez et.
QO'pub Farhod birla hammasof o'l,
Itik metin bila xoroshikof o'l.
Bu ishda ne tayan bir lahza, ne tin,
Yetur metinining o'rnig'a metin.
Agar Farhod o'ldi ko'p chekib ranj,
Sanga Haq bergay o'lmasdin burun ganj.
Navo topib bu yanglig' ganjdin ham,
Xalos o'lg'aysen andoq ranjdin ham.
Hazin Farhod shug'lin ayla shirin
Ki, torqaysen nigore o'yla Shirin
Ki, ul Shiring'a bu yondoshsa bir dam
Aning shirinlig'idin kelmagay kam.
Bo'lub ul ganj surat dilfiribing,
Yetib ham ganji ma'nidin nasibing.
Qayu ganj, ulki olding beshidin bir,
Ikinchisin olurg'a ayla tadbir(8).
Erur sendin talab, bizdin hidoyat,
Gadolig' sendinu bizdin inoyat.
Chu hotifdin(9) yetishti bu navidim,
O'zumdin o'zga nav' o'ldi umidim,
Qo'yub vasvosu savdolarni bir yon,
Yetishtim pir(10) dargohig'a giryon.
Tushub turrog' ichiga zoru mahjur,
Ko'zum chun torti ul turrog'din nur.
Sirehr ollinda andoqkim ovuch xok,
Va yoxud to'bi atrofida xoshok.
Demakka arzi holimni uyolib,
Shukuhi jismima titratma solib.
Ko'rub turrog'da ul mehri jahontob,
Meni titratmadin andoqki simob.
Kulub chun subh mehr izhor qildi,
g'amim shomini subhosor qildi.
Dedi: holing nedur, sharh ayla bir-bir.
Chu so'rda daf'a-daf'a tushti taqrir.
Chu bo'ldi borcha ahvoling'a voqif,
Manga xud bo'ldi ul ikkinchi hotif(11).
Nekim avvalg'i hotif hukm surdi,
Ikinchi hotif oni-o'q buyurdi.
Qabul ettim tutub anfosi rosi,
Ravon qildim duoning iltimosi.
Chu ul boshlab Masihoso kalomin,
Duo ul deb, maloyik aytib: Omin.
Duo yo'qkim, ijobatdin nishon ul,
Ijobat birla balkim tav'amon ul.
Manga chun yetti bu davlat nishoni,
Ochildi har yon abvobi maoni.
Qaro turrog' uza ul abri rurbor,
Turub qildi o'zin ul nav' durbor
Ki, o'tti royasi daryou kondin,
Ne daryou ne konkim, osmondin.
Chu men turrog' yerdin ko'kka yettim,
Yer o'rtum dog'i o'z hujramg'a kettim.
Eshik yormoqqa chun sundum ilikni

Yorilg'och ul, Haq ochti yuz eshikni.
Ketur, soqiy, qadah xilvatda bir dam.
Chu kelturdung eshikni bog'la mahkam.
Chu Jomiydan yetishti bo'yla kome,
Aning yodi bila tut bizga jome.

[IX]

Bu iqbol varaqlarining muqobalasi va bu saodat tarhlarining mutora-hasi va xayol bahrida maoniy tuhafi savdosi uchun masohat qilmoq va har fasona safinasin varaq-varaq, balki har tarix jungin safha-safha axtarib daryozada ajnosqa rad iligin urmoq va maoniy aq-mishasi nafoyisin bu latofat hajlasi aroyisi uchun g'ayb tujjoridin hayot naqdin berib savdo qilmoq va jon rishtasi va kirrik ignasi bila libosi namoyish va xil'ati oroyish tikib bu abkor qadlarig'a solib jilva bermoq(1)

Manga chun tolei farxunda kavkab
Bu avj uzra bisot etti murattab(2).
Malak avval rari birla sururdi,
Falak anjum sirishkidin suv urdi.
Bo'lub saqf o'rnig'a avji muqarnas,
Bisoti uzra yoydi charxi atlas.
Solib majmarg'a tun udi qamori,
O'ti xurshed o'lub, anjum-sharori(3).
Bu nuzhatgah mening oromgohim,
Sirehr aylab jabinin xoki rohim.
Ham aylab subh safhamdin safo vom
Ham olib rang xomam no'gidin shom.
Raqam azmig'a yo'ng'ach xoma boshin,
Atorid yig'di sochilg'on taroshin.
Hanuz etmay qalam yozmoqni odat,
Eshikdin kirdi iqbolu saodat.
Jahonni yuzlaridin shod aylab,
Manga kirgach muborakbod aylab
Ki, Tengri harne komingdur yetursun,
Nekim istarsen olling'g'a ketursun.
Falak yanglig' biyik himmat bu bo'lg'ay,
Quyosh yanglig' arig' niyat bu bo'lg'ay.
Falak surtub jabinlar himmatingg'a,
Quyosh deb ofarinlar niyatingg'a,
Ki, ko'zni bas rafe' ayvong'a solding,
Biyikrak to'raning turrog'in olding(4).
Agar turrog' tutsang bo'lsun oltun.
Oqizsang qatrai xaydurri maknun.
Kishikim ichsa himmat bazmidin jom,
Topar ul jomdin komin saranjom.
Ne qushkim bo'lsa himmatdin qanoti,
Emas rast oshyong'a iltifoti.
Ochib himmat qanotin nasri toyir(5),
Erur gardun shabistonig'a soyir.
Kim o'lsa himmat ilkidin kushodi,
Ne torsunkim, torilg'ondur murodi.
Biyiklik keldi himmatdin nishona
Ki, himmatsizni rast etti zamona.
Havo tutti chu aylab rashsha ta'jil,
Anga ojiz durur turrog' uza ril.
Havoyi mushk urdi ko'k sori yuz,
Qaro shomin yorutti necha yulduz.
Chu naqqob etti yer qozmoqni resha,
Tiriklay go'r aro kirmish hamesha.
Chu sen ham bo'yla himmat zohir etting,
Taraddud yo'qki, maqsudung'g'a yetting,
Va lekin Tengrig'a aylab tavakkul,
Aningdek ayla avvaldin taammul
Ki chun bu uyda qilg'ung naqshi debo,
Kerak uy tarhi dog'i bo'lsa zebo.
Agarchi nazmi dilkash tushsa masmu'
Aning afsonasi ham bo'lsa matbu'.
Burun jam' et nekim bo'lg'ay tavorix,
Borida ista bu farxunda tarix.
Torilg'ay shoyad andog' bir necha so'z,
So'z aytur elga ul yon tushmagan ko'z.

Ani nazm etki tarhing toza bo'lg'ay,
Ulusqa mayli beandoza bo'lg'ay(6).
Yo'q ersa nazm qilg'onni xaloyiq
Mukarrar aylamak sendin ne loyiq.
Xush ermas el so'ngincha raxsh surmak,
Yo'likim, el yugurmishtur yugurmak.
Biravkim bir chamanda soyir erdi,
Nechakim gul ochilg'on ko'rди, terdi.
Hamul yerda emas gul istamak xo'b,
Bu bo'ston sahnida gul ko'r, chaman ko'r.
Chu bu so'zlarga fikr etti zamirim,
Ko'rundi borcha ma'ni dilrazirim.
Qilib ko'nglumni bu andisha shaydo,
Tavorix ayladim har sori raydo.
Nazar aylab borin avvaldin-oxir,
Bo'lub boshdin-ayoq o'llimda zohir.
Torildi oncha so'z kim, komim erdi,
Quyuldi oncha maykim, jomim erdi.
Bu durlar chunki manzum o'lg'usidur,
Quloq solg'ong'a ma'lum o'lg'usidur.
Ki, bu bahr ichrakim royon anga yo'q,
Yetishmak qa'rig'a imkon anga yo'q.
Yetishgan el necha dur olg'on ermish,
Ne oliyqadr durlar qolg'on ermish.
Ki chun men zori besarmoya yettim,
Terib bu dilrabog'a zavar ettim.
Bu gulshanniki rashki naqshi Chindur,
Nasimi ham, guli ham otashindur(7).
Bo'lurdin dahr bo'stonida mavjud,
Emasdur g'ayri so'zu dard maqsud.
Ki, ishq ahlidin o'lg'ay dostone,
Muhabbat xaylidin qolg'ay nishone.
Vale chekkanlar ushbu jomdin roh
Sarosar bo'ldilar Xusravg'a maddoh(8)
Ki, mulki andoqu, oyini mundoq,
Sirohi andoqu, tamkini mundoq.
Gahe Shabdezi olamgardidin deb,
Zamone ganji bodovardidin deb.
Nishoti bazmida xonlar murassa',
Ne xonlar, qasru ayvonlar murassa'.
Ichib gah Borbad lahni bila may,
Gahi Shorur doston deb rayoray.
Buzurg Ummid hikmatjo'yi oning,
Ne hikmatjo', xushomadgo'yi oning.
Topib gah Maryam og'ushida orom,
Shakar halvosidin gohi olib kom.
Bo'lub Shiring'a oshiq rodshahvor,
Goh ul mahbub o'lub, gohi rarastor.
Yaqindurkim bu shohi nozrarvard,
Erur dardu balo oyinidin fard.
Apoda tek bir-ikki doston ham,
Debu Farhodiddin aytib nishon ham
Ki, bir xoroshikofi ko'hsori,
Bo'lub Shirin g'aminging beqarori.
Necha kun vasl uchun aylab taku dav,
Ani ham o'lturub tosh ichra Xusrav.
Agarchi kilik naqsh aylab nigorish,
Topibdur doston mundoq guzorish.
Vale nazmida har ustodi mohir,
Chekibdur oncha qiymatlig' javohir
Ki, darkidin erur andesha hayron,
Havosu aqli hikmatresha hayron.
Alar nazmining ollinda meni zor,
Chu fahm ettimki ko'p ko'r Kimdur ozor.
Zaruratkim solib bir o'zgacha tarh,
Bu mehnatnomani qilg'umdurur sharh(9).
Agarchi yo'q turur durluq taloshi,
Erur tosh o'lsa ham chaqmoq toshi.

Nechakim o'tluq o'lsa la'l rora,
Qachon bu toshdek bergay sharora.
Dema chaqmoq toshi, ko'hi anduh,
g'amu anduh anda ko'h to ko'h.
Bu ko'hi g'am aro dardu mihandin,
Guzirim qayda bo'lg'ay Ko'hkandin.
Nizomiy dedi, Xusrav bo'ldi rayrav,
Agar ul shoh edi, bu erdi xusrav.
Tanosub topib ul ikki yagona,
Dedilar borcha Xusravdin fasona.
Meni mahzung'akim ishq etti bedod,
Solib g'am tog'ida andoqki Farhod.
Munosibdur agar tortib navoni,
Desam Farhodi mahzun dostoni(10).
Yozib jon mushafidin ikki oyat,
Debon Farhodu Shirindin hikoyat.
Xaroshida fig'on cheksam g'amangez,
Bu suhon birla qilsam teshasin tez.
Chu avvalg'i fasihi Ganjararvard,
Raqamzad qildi bu afsonai dard,
Dedi: Farhod bir xopokan erdi,
Va lekin o'z fanida yakfan erdi.
Magar Shiring'a bo'ldi orzuyi,
Chiqarmoq xora ichra turfa jo'yi.
Bu ish ustodin istar erdi ul hur
Ki, ta'rif etti ul mahzunni Shorur.
Rarivash dedikim, kelturgil oni,
Borib Shorur kelturdi ravoni.
Anga chun rardalar keynidin ul oy
Takallum birla bo'ldi korfarmoy.
Unin oning eshitkach xasta Farhod,
Bo'lub oshiq, chekib afg'onu faryod.
Qaroru sabri itti, hushi ketti,
Anga yetti ishi oxirki yitti.
Va lekin sohiri Hindustoni,
Yozarda bu malomat dostoni.
Chu torti xomasi tahriri ta'jil,
Bu ishga berdi ko'p tag'yiru tabdil.
Birar so'zni agar aytib muvofiq,
Burung'i nomag'a qildi mutobiq.
Chu aslu gavharig'a surdi xoma,
Bu yanglig' gavharoro qildi noma.
Kim ul nisbatda sultonlardin erdi,
Xito mulkidag'i xonlardin erdi.
Hadisida nishoni ruruharliq,
Jabinida shukuhi tojvarliq.
Vale nav'iki inson odatidur,
Aningdekkim bashar xosiyatidur
Ki, har ish sorikim, tab' o'ldi moyil,
Erur o'tkarmak andin o'zni mushkil.
Havas tortib sinon chun kelturub zo'r,
Burun aylar xiradning ko'zlarin ko'r.
Bo'lur mag'lub, kim bo'lsa havaskesh.
Bu ishta teng durur sulton darvesh.
Aning zotig'a chun tab'i muhavvis,
Tanosubsiz hunarlar qildi munis.
Ko'rub xoqoni Chin farzandin ul tavr,
Ko'p etti man'ig'a ham lufu ham javr.
Chu ko'rди mumkin ermas tarki odat
Ki, zotiydur shaqovat yo saodat.
Ul ishdin necha bo'ldi fikrat ohang,
Ko'rundi saltanat nomusig'a nang.
Zarurat birla jondin uzdi rayvand,
Dedi: qilsun safar farzona farzand.
Chu ul olamda urdi sayr uchun gom,
Ul ishlar boshig'a tushti saranjom.
Bu maydong'a chu Ashraf(11) surdi markab,
Bu so'zni o'zga nav' etti murattab.

Yana bo'lg'on ekan bu noma marqum,
Vale roqim emastur yaxshi ma'lum(12).
Uchovkim chektilar bu jomi sofi,
Bu yanglig'dur guzorish ixtilofi.
Chu Xusrav surdi bu rangin fasona,
Dedi so'z avvalidin ham nishona.
Manga ham chun bu pok insho ko'rundi,
Bidoyatdin demak avlo ko'rundi.
Ne so'z kim bilmagaylar ibtidosin,
Xush ermas necha xo'b etsang adosin.
Gar imon elga rahmatdin nishondur,
Va lekin chun alifsizdur yamondur.
Agarchi shamsni oltun ko'rar his
Vale chun shindin ayrildi bo'lur mis.
BERur mehnat tuniga sham' yog'du,
Chu o'chti shu'lasi bo'ldi qarong'u.
Mangakim soldi shomi g'am nihon so'z,
Desamkim yorutay bu sham'i jonso'z
Boshida bo'lmasa zarrin livoyi,
Shabistong'a netib solg'ay ziyoyi.
Umidim ulki, bu sham'i Tirozi
Ki, bo'ldi jon uyining jilvasozi,
Quyoshdek charx ayvonin yorutqay
Ki, oning rartavi olamni tutqay.
Keturgil, soqiy, ul sham'i duraxshon,
Demay sham'i duraxshon, mehri raxshon
Ki, mehr etgach ayon tog' uzra anvor,
Chiqay tog' uzra men ham Ko'hkanvor.

[X]

Tezrav xomani mistar shohrohi g'a kiyurmak va sodaro' noma maydonini shoh madhi ayturg'a kirrik bila sururmak, balki obdor nuktadin suv urub ul xomani maddohlardek bu maydong'a solib ma'raka tutmak va bu garm ma'raka birla har maddoheki bir

Qazo kilki chu tortib naqshi dilkash,
Jahon avroqini qildi munaqqash.
Sirehr ajzosini berishtau band
Aningdek bir-biriga berdi rayvand
Ki, har juzvig'a chunkim bo'ldi tolib,
Xirad tab'ig'a hayrat bo'ldi g'olib.
Chekib ko'kning sutunsiz borgohin,
Muhayyo qildi olam korgohin.
Jahonda zohir aylab ko'p zaroyif,
Jahon ahlin dog'i qildi tavoyif.
Tavoyif chunki bo'ldi muxtalifvash,
Bu yerdek rast, ul o'tdek tundu sarkash.
Bularg'a vojib erdi intizomi,
Adolat vajhidin bermak nizomi.
Bu ishga anbiyoni qildi irsol
Ki, bo'lg'aylar ulusqa din sori dol.
Alardin so'ng salotin torti ta'zim
Ki, bergaylar alar ummid ila bim.
Nechukkim anbiyo ra'su raisi
Muhammadning erur zoti nafisi.
Rasul xaylig'a sarxayli sirah ul,
Alar bori sirah, xayl ichra shah-ul.
Salotinning ham andoq sarfarozi
Erur go'yo azaldin Shohi G'oziy(1).
g'azo maydoni ichra Haydar(2) oyin,
Rivoji shar' aro rayg'ambar oyin.
Nabi shar'ig'a bergan zebu zayn ul,
Salotin sarvari Sul-ton Husayn ul.
Zihi olam sadaf, zoting duri pok,
Aningdekkim, quyosh durrig'a aflok.
Quyoshdin ham yorug' royi muniring,
Falakdin ham biyik oliy sariring.
Murassa' masnading a'lo jumondin
Falak firuzayekim tushmish ondin.
Shukuhung jabhasidin chun Surayyo

Yeti qatra araqdek yetti daryo.
Chu qahring tundbodi esti, olam
Bisotin tog'lardin qildi mahkam.
Yetib chun gulshani lutfung shamimi,
Ko'runub elga o't jannat nasimi.
Oyu kun bog'i johingdin iki gul,
Tun ul gulshanda mushkinfom sunbul.
Kavokib birla ul tun rangi darham,
To'kulmish go'iyosunbulg'a shabnam.
Qilichingdin ham el g'amginu ham shod,
Sudindur mulk ham vayron, ham obod.
Qilib mavji balo ham zohir ul suv,
Bo'lub ham fath ruxsorig'a ko'zgu.
Xadanging marg tayridin nishona,
Aduv jismini aylab oshyona.
Vale ul oshyong'a bo'lmayin rom,
O'tub yetgach zamone, tutmay orom.
Bo'lub axzar sinoning sarv monand,
Aning ustida bargi bed rayvand.
Yashil aylab ani zahri halohil,
Bo'lub barcha xilof ahlig'a qotil.
Safi hayjoki o'q kelgay yog'indek,
Kamanding tashlag'on shakli choqindek.
Choqin yo'q, rishtai iqbolu ta'yid,
Bo'lub mahkam zafar bo'ynig'a jovid.
Samanding ul sahobi barqraftor
Ki, sur'atdin qadam to farq raftor.
Zamona ablaqi yanglig' xiromi,
Yururda sharq to g'arb ikki gomi.
Xiromi o'rga chiqmoqta tutundek,
Yegarmak vaqti dasht uzra quyundek.
Quyun yo'qkim hayuni devzod ul,
Demonkim devzod ul, devbod ul.
Zamonikim jahong'a tushgay oshub,
Zamin birla zamong'a tushgay oshub.
Chiqib charx uzra hayjo ahli gardi,
Qolib gard ichra charxi lojuvardi.
Iki saf har biri bir ko'hi bedod,
Sarosar tig'i oning tig'i fo'lod.
Jahonni tiyra gard aylab qarong'u,
Sinonlar sham'i solib anda yog'du.
Kavurga dahr aro solib g'irevi,
Hechukkim mast bo'lg'ay narra devi.
O'qi andoqki sarsar lola eltib
Shafaqning jomidin rargola eltib,
Bahodirlar falakdek barcha xunrez,
Shihoboso sinonlar aylabon tez.
Adam qo'rg'onig'a qochib amonliq,
Falak olam aro sochib yamonliq.
Sen ul soat salobatdin sirehre,
Qo'lungda tig'din raxshanda mehre.
Maozallohi, gardundek janobing
Taharruk torsa azm aylab rikobing.
Surub har lahza bir yon tortibon tig',
Shukuhi tundluqta o'ylakim mig'.
Solib har sori tig'i louboli,
Aduvdin qilg'asen olamni xoli.
Qilib ul nav' tig'i bemadoro,
Jahon ichra qiyomat oshkoro.
Quyosh botqay uzorin darham aylab,
Falak qochqay ravon qaddin xam aylab.
Yonib maydondin etsang azmi ayvon
Tushub ayvong'a silkib gardi maydon.
Tutub Jamshed(3) taxti uzra orom,
Tilab xurshed yanglig' la'lgun jom.
Quyub og'zingg'a ul jomi Kayoniy(4),
Ichibkim bo'lsun obi zindagoniy.
Ne mulkikim olib ul razm ichinda,

Bag'ishlab barchani bu bazm ichinda.
Demon har mulkini bir rodshog'a,
Har ikki mulk balkim bir gadog'a.
Chu baxshish topib andog' mulku johe,
Bo'lub ul dam gado ham rodshohe.
Gadodin bo'lmasun ozurda roying,
Erur chun rodshahlar ham gadoying.
Alo to rodshahlig' boqiy o'lg'ay,
Tarab bazmida mahvash soqiy o'lg'ay.
Binoyi saltanat zotingg'a boqiy,
Saodat mahvashi bazmingda soqiy.
Bu soqiy ilgidin joming rayoray,
Zuloli Xizr ul joming aro may.
Ketur, soqiy, sharobi armanisoz,
Tut oni shoh madhin aylab og'oz.
Qil avval no'shu berkim, men qilay no'sh,
Qo'sh ichsang tutki, men dog'i ichay qo'sh.

[XI]

Saltanat sirehrining mehri raxshandasi va xilofat tojining la'li duraxshandasi, jahonbonlig' jismining ruhi nozanini va kishvarsitonlig' aynining mardumaki jahonbini, olam alqining rafei va zamon ahlining badei, ya'ni sulton Badiuzzamon Bahodir madhida: xalladallohu mulkahu va abbada davlatahu(1)

Azal subhiki qildi xomai sun'
Taharruksiz xaroshi nomai sun',
Abad shomig'acha ne bo'lsa mavjud,
Yozildi ul varaqda budu nobud:
Qadahchashqa xarobot o'ldi marqum,
Vara'kashg'a munojot o'ldi maqsum.
Gadog'a notavonlig' bo'ldi ro'zi,
g'anig'a komronlig' bo'ldi ro'zi.
Birovga qismat oz bo'ldi bag'oyat,
Birovga baxshish o'ldi benihoyat.
Alarkim torti ko'p Haqdin atolar,
Erurlar olam ichra rodsholar.
Bular ichra dag'i ko'rdur tafovut,
Biri yazdonrarast o'lmish, biri but.
Shahekim Tengridin besa'yu ko'shish
Bori shahlardin ortuq torti baxshish,
Jahong'a boisi amnu amon ul,
"Badi ud-dahru Doroi zamon" ul.
Qachon andin Kim etsang "dahru Doro"
Sharif alqobi bo'lg'ay oshkoro.
Humoyun ismi mujmal bo'ldi ta'vil,
Qiloyin emdi bir-bir oni tafsil.
Munung zimnida ne tormish azaldin,
Deyin mashruh xoli har xalaldin.
Oti o'n harf ila bo'ldi murakkab,
Budur tartib agar qilsang murattab.
Azaldin bir atog'a dol har harf,
Atoyoning dalili harf-barharf.
Erur "be" birru ehsonning dalili,
Guhardek bahri Ummonning dalili.
Ikinchi harf davlatdin erur "dol",
Topib dinu diyonat andin iqbol.
Uchunchi yumndin aytib nishona
Ki, tindi maqdami birla zamona.
Bo'lub to'rtunch anga "ayni" adolat,
Qilib ham umri tulig'a dalolat.
Yana bir rostlig'din aytibon roz,
Amonat bog'ida sarvi sarafroz.
Yana bir lutfdin aylab xabardor,
Latofat gulshanida bahrabardor.
Biri yetti adaddin torti taqsim
Ki, qilmish Haq nasibing yetti iqlim.
Yana birdin bo'lub millat kiromi
Ki, sendindur musulmonliq nizomi.
Yana bir jilvasin aylab mukarrar

Ki, bir Tengri durur yoring muqarrar.
Yana bir bu nidodin aylab ogoh
Ki, bo'lmish qismating: "Nasrun minalloh"(2).
Aning tarkibiga bu o'ncha holat
Qilur, qilsang taammul, yuz dalolat.
Dalil o'ldi bu suratlarg'a oti,
Va lekin bahri ma'ni durri zoti.
Aning zotig'a dur birla ne nisbat,
Bu ma'nidinki, bordur durg'a qiymat.
Duri zoti bo'lub daryoyi aflok
Ki har durri erur bir axtari pok.
Bu bahr aflokidin ruxsori xurshed,
Yuz uzra qatralar Birjisu(3) Nohid.
Gahekim sindurub toji Kayoniy,
Olib ilgiga jomi Xusravoniy.
Tuzub suhbat "Bihishti soniy" ichra,
May ichsa "Bog'i nav"(4) ayvoni ichra.
Ani majlis dema, oliy sirehri,
Qadahdin davrida raxshanda mehri.
Dema mehr onikim, mehri sabukxez,
Ne andoq tezrav, ne ishratangez.
Nishotafzoyroq Nohiddin ko'r,
Sarius-sayrroq xursheddin ko'r.
Quyosh bir qatla har kun ko'kni soyir,
Bu majlis charxin ul yuz qatla doyrir.
Quyosh har davrida bir tiyra aqshom,
Munung har davridin ravshanroq ayyom.
Agar ko'k sur'atidin sayr etib mehr,
Mudiri har dam oning bir rarichehr.
Mug'anniylar nishotafzo navodin,
Chekib Nohidni har dam havodin.
Zarofat holatida bazlago'lar,
Atorudqa qilib har dam g'ulular.
Bo'lur chun shah tarab birla qadahkash,
Tarab kayfiyatidin bo'lsa sarxush.
Berib yuz ganj yaxshi so'zga bexost,
Yomon so'zni qilib isloh ila rost.
Yomon men aytim topib so'zum rech,
Aning bazmida so'z o'tmay yomon hech.
Quyoshdek olamoro bazm chog'i,
Jahong'a o'rt solib razm chog'i.
Qayonkim barqi tig'i shu'la sochib,
Aduvning raykaridin boshi qochib.
DEmasmenkim, kesib o'qi zirihni,
Taxayyul toridin ochib girihni.
Sinoni chun yetib sahmi qazodek,
Aduv qaddini aylab halqa yodek.
O'zi har sorikim surgach g'azabnok,
Qilib ul saf yoqosin sar-basar chok.
Zafarg'a surma raxshining g'ubori,
Quyoshqa shu'la tig'ining sharori.
Alo, tokim quyoshdin bo'lg'ay anvor,
Yoruq qilg'ay jahon mulkini hamvor.
Jahon mulki anga bo'lsun muyassar,
Quyosh toji aning boshig'a afsar.
Berib davron quyosh yanglig' kamoli,
Falakdin bo'lmasun, yo Rab, zavoli.
Ketur, soqiy, qadah xurshedini bot,
Ichay shahzoda yodi birla, hayhot!
Ki hajridin aning mahzunmen asru,
Bo'lay behushkim, majnunmen asru.

[XII]

Bu deboi chiniy yuzin xitoyi soz naqqashlar bila munaqqash qilmoq va ul xitoyi naqqashlarni monuviy tiroz gullar bila dilkash bezamoq va bu guliston sahnida xoqoni Chin masnadi ehtishomin yoymoq va aning ehtishomi hadiqasi nasab guli va farzand mevasidin o'zga jami' azhor va favokih bila muzayyan erkonin aytmoq va dard bog'i g'unchasi va balo chamani shukufasi, ya'ni shahzoda Farhodning adam shabistonidin vujud gulshanig'a kelganini qalam bubuli tilidin sayramoq(1)

Bu chiniy hullag'a bo'lg'on raqamkash,
Yuzin bu tarh ila qildi munaqqash
Ki, Chin mulkiki, rashki naqshi Chindur,
Savodi g'ayrati xuldi barindur.
Shahe erdi muazzam xoni oning,
Dema xoni oning, xoqoni oning.
Iki olamcha mulki vus'at ichra,
Yeti garduncha taxti rif'at ichra,
Sirohi yer yuzida qum hisobi,
Ne qum, gardun uza anjum hisobi.
Tajammul onda Afriduncha(2) yuz ming,
Xizona maxzani Qoruncha(3) yuz ming.
Uluvvi dargahi gardun misoli.
Qayu gardunki, andin dog'i oliy.
Mo'g'ul qullar kibi ollinda xonlar,
Bo'lub kishvardihi(4) kishvarsitonlar(5).
Kafining bazli Ummondin ham afzun,
Javohir sochmog'i kondin ham afzun.
Dema kondin, degil imkondin ortuq,
Nekim yo'q ondin ortuq, ondin ortuq.
Zamona toqi ofoq aylab oni,
Bari xonlar aro toq aylab oni.
Aningdek fard etib charxi kuhangard
Ki, bir farzanddin ham aylabon fard.
Mukallal mehr durri birla toji,
Aning bir o'zga durga ehtiyoji.
Murodi bog'i yuz guldin barumand,
Vale ul o'zga gulga orzumand.
Yuzidin ravshan aylab nuri kavnayn,
Anga ko'zdin uchub bir qurratul-ayn.
Debonkim: "Chun jahonning yo'q vafosi,
Emas mahkam amal qasri asosi.
Baqo ayvoni ko'p oli emastur,
Havodisdin jahon xoli emastur.
Kishi gar qilsa ming yil rodsholiq,
Jahon mulkiga aylab kadxudoliq,
Chu tortar oqibat jomi fanoni,
Borur dam fahm etar bir damcha oni.
Shahikim, ko'kka chiqqay taxtu johi,
Gadokim, taxta kiz bo'lg'ay ranohi,
Baqo tufrog'idin silkar zamon yeng,
Bu dog'i ul ikisi teng durur, teng.
Ne chekkay ko'kka boshin tojdori
Yo'q ersa bir dur andin yodgori.
Valaddur ul duru, volid sadafdur,
Sadaf, ya'ni otou dur xalafdur.
Sadaf yo'q, bahr aro gar bo'lmas inju,
Ani bil, bir nihoyatsiz achig' su[v].
Ne achchig' suvki masti vahshat oyin,
Labida kaf, yuzida mavjdin chin.
Chamanda sarv bas ra'no shajardur,
Yo'q andin naf', chunkim besamardur.
Shajarkim juz latofat shevasi yo'q,
O'tun o'rmidadur gar mevasi yo'q.
Yog'indin gar bulut yetkurmasa sud,
Havoda ul hamonu bir qalin dud.
Chaqinkim yorudi anvori oning,
Chu o'chti, qolmadi osori oning.
Agar o't o'chsa bo'lmas g'ussa yutmoq,
Chu axgar qoldi osondur yorutmoq.
Men o'ldum ul tengizkim gavhari yo'q,
Va yo ul o'tki oning axgari yo'q.
Tengiz yo'qkim, g'adiri vahshatangez,
Qayu ul o'tki, yovshondin bo'lur tez.
Bu o'tlug'din erur bag'rimda dog'im,
Qurutmosun debon davron o'chog'im.
Zihi hasratki, men yillar yutub qon,
Bo'lub Chinu Xito mulkida Xoqon.

Bu foni dayrdin bo'lg'ach xiomim,
Kelib begonaye tutqay maqomim.
Ayoq qo'yg'ay firosu bistarimg'a,
Ilik sung'ay sirohu kishvarimg'a.
Shabistonim aro orom qilg'ay,
Zamona subhi irzim shom qilg'ay.
Manga yig'moqta yetgay mehnatu ranj,
Anga serarg'a qolg'ay maxzanu ganj.
Aodi ta'nu afsusinmu aytay,
Eranlik nangu nomusinmu aytay.
O'g'ulsizlig'din o'ldi bu shikanjim
Ki Haq daf' aylagay bu dardu ranjim.
Bu qattig' vartada ilgimni tutqay,
Ko'zumni bir xalaf birla yorutqay".
Bu erdi muttasil guftu shunidi,
Xudoyidin o'g'ul erdi umidi.
Bo'lub ko'z yoshidin haryon guharrosh,
Guhardek ko'zga istab o'zga bir yosh.
Bu maqsudi uchun sochib diramlar,
Qilib ko'p nazrlar, aylab karamlar.
O'g'ulsizlarni ham aylab navoliq,
Atosizlarg'a ham aylab atoliq.
Bulardin barcha komu muddaosi
Bukim, bo'lg'ay bir o'g'ulning atosi.
Bo'lub g'ofilki, nekim kilki taqdir
Raqam chekti, emas imkoni tag'yir.
Kishi har muddaodakim ko'rur sud,
Yaqin ermas ani tormog'da behbud.
Baso gavharki rangi ahmar erdi.
Ko'rundi la'lu, tutqach axgar erdi.
Ko'p asfar lavn soz etti zamona,
Ko'rundi zarvaraq, erdi zabona.
Kishi komida sud ermas chu ma'lum,
Rizo avlo durur bo'lg'ong'a maqsum.
Chu Xoqonning bu erdi muddaosi,
Ijobat qurbini topib duosi.
Shabistonida tug'di bir yangi oy,
Yangi oy yo'qki, mehri olamoroy.
Ochildi bog'ida bir otashin vard,
Demaykim, vard, balkim shu'lai dard.
Kiyurdi ilgiga davron nigine,
Nigin o'rmida la'li otashine(6).
Yuzinda ishq asrori yozilg'on,
Ichinda dard ta'vizi qozilg'on.
Niginu la'l yo'q, durri shabafro'z,
Dema dur, gavhare lekin jahonso'z.
Eshilgan rishtasi tobi vafodin,
TEshilgan bag'ri hakkoki qazodin.
Ko'zida ashk selidin asarlar,
Damida oh dudidin xabarlar.
Muhabbat nuri ollinda huvaydo,
Jamolida vafo tug'rosi raydo.
Falak deb dard elining shohi oni,
Malak deb dard o'ti ogohi oni.
Tushub ishq ahli ichra har taraf jo'sh,
Chu tug'di o'tda sayr aylar Siyovush(7).
Vafo xaylida g'avg'o shodlig'din,
Biri-birga muborakbodlig'din.
Ato ul durg'a chun nazzora qildi,
Sadafdek og'zi kulmakdin yoyildi.
Sochib oncha javohir olam ichra
Ki, andin bahru kon qolib g'am ichra.
Yasab kishvarni oyin birla borcha,
Bu oyin tuhfai Chin birla borcha.
Bu yanglig' hukmi om aylab nadivor
"Ki, Chin mulkida bo'lsa harne devor
Yasalsun borcha oyin birla zebo,
Tutulsun borig'a iksunu debo.

Ne debo, borchasi sanginu dilkash,
Xito suratlari birla munaqqash".
Qilib bu nav' ziynat birla oyin,
Tamomi Chinni suratxonai Chin.
Xaloyiq harne qilsa tergamak yo'q,
Ne qilg'onni yomon qilding demak yo'q.
Tuzub bir jashnkim charxi kuhansayr,
Aning davrida bu toqi kuhandayr -
Aningdek ko'rmayin bazmi Kayoni,
Yuzidin bircha ham bermay nishoni.
Falakdek xon fuzunroq anda haddin,
Quyosh qursi kibi non xud adaddin.
Olib kishvar elining ehtiyojin,
Bag'ishlab elga uch yilliq xirojin.
Ulus tutmay tarabdin bir dam orom,
Vale asrab tarab tavrida andom.
Tarab g'avg'osin ul kishvarda chog'lab,
Mashaqqat korvoni raxt bog'lab.
Qilib yag'mo xaloyiqdin garona,
Tutub aysh anda manzil jovidona.
Yuzinda kimsa chindin tormayin bahr,
Magar dashti yuzi lek ul dag'i shahr.
Qilib mahv el ichidin boda qayg'u,
Qaro qayg'uni daf' aylab qizil suv.
Ketur, soqiy, chekib yirlar uchun un,
Manga to'ydin ulush ber, jomi gulgun.
Meni Chin ahli yanglig' mayrarast et,
To'lo chiniy ayog'lar birla mast et.

[XIII]

Shahzoda Farhodqa "Al-asmou tanzilu minassamo"(1) hukmi bila ishq sirehri avjidan nomdorliq nasib bo'lmoq va shavq gulshanida g'uncha erkonda guldek ko'nglaki chok, balki bulbuldek ko'ngli g'amnok bo'lmoq va dard muallimi maktabida ishq kutubin lafz-balafz, balki muhabbat avroqin harf-baharf o'qumoq va dilovarliq maydonida shijoat varzishini qilichdek tez etib o'qdek tuz etmak va zamon kinavarlaridin xuddek saromad va nayzadek sarafroz bo'lmoq

Bu zebo bazmning alhonnamoyi,
Bu yanglig' bo'ldi so'z dastonsaroyi:
Ki, chun Xoqong'a Tengri berdi farzand,
Bo'lub ul hadya birla shodu xursand.
Jamoli birla ko'nglin aylabon xush,
Otin qo'ymoq sori bo'ldi raqamkash.
Jamolidin ko'rungach farri shohi,
Bu fardin yorudi mah to ba mohi.
Qo'yub yuz himmatu iqbolu davlat,
Hamul far soyasidin torti ziynat(2).
Bu javharlarg'a chun isnod torti,
Murakkab aylagach Farhod torti.
Bu farni hodiyi baxt etgach irshod,
Ravon shahzoda otin qo'ydi Farhod(3).
Hariru hulla ichra bog'labon chust,
Murassa' mahd ichinda tongdilar rust.
Bu nav' ermas ato qo'ymadi otin
Ki, ko'rgach ishq aning pokiza zotin.
Anga farzona Farhod ism qo'ydi,
Hurufi ma'xazin besh qism qo'ydi.
Firoqu rashku hajru oh ila dard,
Bihar harf ibtidodin aylabon fard.
Borin ustodi ishq etgach murakkab,
Tarakkubdin bu ism o'ldi murattab(4).
Malolat mahdida zor etti oni,
Bu qayd ichra giriftor etti oni.
Maalqissa chu torti mahd maskan,
Qafas davlat humoyig'a nishiman.
Arusi charx tun-kun doyakirdor
Bo'lub har tavri holidan xabardor.
BEshik davrida chiniyu xitoyi,
Bo'lub yuz no'shlab dastonsaroyi.
Ko'zining nozi eldin eltib uyqu,

Anga uyqu keturmakka navogo'.
Ko'runmay o'zga yoshlardek sifoti,
Ko'ziga bo'lmay uyqu iltifoti.
Sutikim, sog'ibon og'zig'a doya
Ki jismi andin olg'ay qutu moya.
Anga ichmak bo'lub nokom yanglig',
Mavizu shirai bodom yanglig'.
Ne qatra sut ichurgach doyai ishq,
Bo'lub bir gavhari sarmoyai ishq.
Topib har qatra bir durdin nishoni,
Va lekin borchasi durri maoni.
Ichara mo'rdin o'ksuk g'izosi,
Topib qut onchakim, arslon bolosi.
Birovkim ishqdin bo'lg'ay anga qut,
Sut ichsa dur bo'lur, qon ichsa yoqut.
Bu yanglig' chun bir o'ldi yoshi oning,
Sharaf durrig'a yetti boshi oning.
Qadam urdiyu tarki mahd qildi,
Qo'yub emgak yururga jahd qildi.
Chu uch yoshig'a chekti davri aflok,
Takallum qildi andoqkim duri pok.
So'zi bori bo'lub afsonai ishq,
Maqomu maskani koshonai ishq.
Ajabdur uch yoshida ko'zga atfol,
Nechukkim o'n yoshida o'zga atfol.
Qolib bu ishda el hayroni oning,
Sirehru mehr sargardoni oning.
Ato bu nav' ko'rgach ish hisobin,
Munosib angladi ilm iktisobin.
Keturdilar hakimi nuktadone,
Bilik birla jahon ichra jahone.
Falak mushkillari hal fikratidin,
Falakka mushkil oning diqqatidin.
Quyosh yanglig' yorug' rayi muniri,
Vale andin yoruq mo fizza miri(5).
Qayu ilmiki yo'q andin nihonroq,
Aning qoshida yo'q andin ayonroq.
Surub hay'at sori chun fikrati raxsh,
Sirehr ajzosin aylab jav-bajav raxsh.
Va gar hikmatda royi jism etib qism,
Ko'ziga nuqtai mavhum ulug' jism.
Tabiiyu, riyoziyu, ilohiy,
"Alif, be, te"dek ollinda kamohi.
Bo'lub Yunonda hikmat viridi oning
Arastu bir kichik shogirdi oning.
Yorutqoch bazmni donoi olam,
Tilab shahzodani doroyi olam,
Qilib ta'limig'a yuz nav' ta'kid,
Falak ollinda manzil tutti xurshid.
Alif, be degach ustod ibtidodin,
Alif oldi alamdin, be balodin.
Ham avval kunda berdi sarvi gulxad
Atog'a hadyai ta'limi abjad(6).
Uchunchi oy ravon bo'ldi savodi,
Burung'i yilda Qur'on bo'ldi yodi.
Agar bir qatla ko'rdi har sabaqni,
Yana ochmoq yo'q erdi ul varaqni.
Ne so'znikim o'qub ko'ngliga yozib,
Dema ko'ngliki, jon lavhiga qozib.
O'qub o'tmak, uqub o'tmak shiori,
Qolib yodida safha-safha bori.
Ko'rub chun ishqu oshiqliq maqolin,
Topib oshufta mahzun ko'ngli holin.
Aning sharhini takror aylabon ko'r,
O'qurda nolayu zor aylabon ko'r.
Bo'lub oshiq g'ami sharhida g'amnok,
Yaqa chokin o'qub, aylab yaqa chok.
Kim etsa darddin oz-oz rivoyat,

Qilib ul dard anga ko'r-ko'p siroyat.
Kishi ko'nglin bilib afgor yig'lab,
Ne ko'zda ashk ko'rgach zor yig'lab.
Hakim ul ishda qolib lol har dam,
Qilib andin yuz istidlol har dam.
Atog'a gah bo'lub g'olib tahayyur,
Anoni goh etib ojiz tafakkur.
Bu deb atfolg'a bu nav' o'lur hol,
Ul aytib, yo'qtururmu o'zga atfol.
Qilib har bir ani bir nav' ta'bir,
Biri bilmay ne nav' erkonna taqdir.
Ishi bu yanglig' erdi el aro fosh
Ki, to umridin oning o'tti o'n yosh.
Jahonda qolmadi ul yetmagan ilm,
Bilib tahqiqini kasb etmagan ilm.
Bo'lub o'n yoshqa umrining mururi,
Yigirmi yoshcha qaddu jismu zo'ri.
Ulum avroqi chun bir-bir yorildi,
Dilovarliq silohi mayli qildi.
Chu oz fursat anga mayl etti zohir,
Qayu bir mayli qilg'och bo'ldi mohir.
Olib qavsi quzah chekmakka qullob,
Turub mashriq etib mag'ribg'a rartob.
Qaro tun gar nishon aylab Suhoni(7),
Falakcha novakig'a ul nishoni.
Debon Turki falak(8) otqonda zihlar,
Tavahhum toridin ochib girihlar.
Qilichi zarbasi ollinda har marz,
Shikof andoqki suvdin yer aro darz.
Ne yer, tog'iki kisvat qildi xoro
Bu kisvatdin qilib darz oshkoro.
Qilib gar hamla Alburz(9) uzra bir gurz,
Bo'lub gardu chiqib gardung'a Alburz.
Yevurgach nayzasin davri falakvor,
Bo'lub qalqon o'ziga charxi davvor.
Tubo mixi bila sonchib samakni,
TEshib no'gi bila davri falakni.
Chu maydon azmig'a solib takovar,
Buzug'luq boxtardin to ba xovar.
O'tub ko'k bodroyidin samandi,
Tushub Bahrom(10) bo'ynig'a kamandi.
Yeti gardung'a ofat shashraridin,
Bo'lub suv hut(11) bag'ri xanjaridin.
Asad bo'ynin uzub sarranja birla,
Zabuni bir asad(12) har ranja birla.
Qilib Ro'yintan(13) o'z ilgini ranja,
Tutub chin ranjasi o'llig'a ranja.
Hamul ilmi baland ovoza birla,
Bu yanglig' zo'ri beandoza birla
O'zin abjad o'qur eldin tutub kam,
Dema donishki, zo'ri dast ila ham.
Bo'lub shahlar eshigining gadoyi,
Va lekin ul gadolar xoki royi.
Anga teng rodsholig', yo gadolig',
Gadoliqqa teng etmay rodsholig'.
Demon, ham ko'ngli poku ham ko'zi pok,
Tili poku so'zi poku o'zi pok.
Muningdek tiynati pokiga loyiq,
Duosin aytibon poki xaloyiq.
Aning sori sovug' yel essa nogoh,
Chekib Chin mulkining xalqi sovug' oh.
Qilib el xonumon oning fidosi,
Ne xonumonki, jon oning fidosi.
Ato yuzlanmasun deb dardu ranje,
Yetib har kun boshig'a sadqa ganje.
Vale bir zarra dard o'lg'och radidor
Bo'lub ul ganjlar birla xaridor.
Asiri dard ichi-yu toshi oning

Ki, to o'n to'rt bo'ldi yoshi oning.
Ketur, soqiy, sharobi dardrard
Ki, bo'ldi ko'nglumiz rarvardai dard.
Boshing'a dard chekmastin burun tig',
Bu dam bazmi nishoti aylagil big'.

[XIV]

Farhodning shabob gulshanidakim, tarab gulbunining nishot gullari ochmoq mahali durur, dard xorlari ko'rguzmoki va bulbuldek shavq o'ti xorxoridin fig'on tuzmoki va xoqon bu ishtin g'unchadek diltang bo'lib, aning chorasi uchun to'rt bog' tarhin solg'oni va to'rt qasr bino qilg'onikim, shoyad bu bog'lardin maqsud guli torilg'ay va ul qasrlardin murod eshigi ochilg'ay.

Muhandiskim bu qasr obod qildi,
Bu yanglig' tarhini bunyod qildi.
Ki chun xoqong'a ul kom o'ldi hosil,
Tarab bazmida orom o'ldi hosil.
Shabistonida ul sham' o'ldi ravshan
Ki, bazmi gullaridin bo'ldi gulshan.
Necha ul sham' bor erdi dilafro'z.
Vale ko'p shu'la tortar erdi jonso'z.
O'ti gohi chekar erdi zabona,
Bo'lub gohi sirishkim yuzda dona.
Yuziga ishq har dam deb nihoni
Ki, qilg'umdur bu gulni za'faroniy.
Qadig'a g'am yuki deb roz har dam
Ki, qilg'um bu "alif"ni "dol"dek xam.
Ko'ziga aytibon afsona qayg'u
Ki, bir kun ikisidin olg'um uyqu.
Boqib ko'ngligau tahdid etib dard
Ki, bu evdin chiqorg'um oqibat gard.
Ne ishkim charx etar izhorin oning,
Burunroq ko'rguzur osorin oning.
Isitmoq chun sharorat zohir aylar,
Badanda ul harorat zohir aylar.
Chu yafrog'ni to'kar bodi xazoniy
Burun rangini aylar za'faroniy.
Angakim bir balo yetkursu taqdir,
Yetar avvalroq ahvolig'a tag'yir.
Aning, chun bor edi ollinda ko'p ranj,
Tarab ayyomi ham erdi alamsanj.
Qachonkim aylabon ishratqa ohang,
Dame no'sh aylamakka jomi gulrang.
Nishot ahli bo'lub har yon navosoz,
Nishotangez doston aylab og'oz.
Surudikim ulusni xurram aylab,
Aning xurramlig'in dardu g'am aylab.
Ne doston ichra mazkur o'lsa Majnun.
Aning ko'ngli bo'lub albatta mahzun.
Ne alhon bo'lsa bir g'amdin rivoyat.
Bo'lub bu g'amdin ul g'amgin bag'oyat.
Eshitgach ishqu oshiqliq surudin,
Tiya olmay ko'zidin ikki rudin.
Bo'lub Xoqon aning holidin ogoh,
Tafakkur aylabon tortib sovug' oh
Ki, nevchun doyim ul shod ermas erking'
Hamisha g'amdin ozod ermas erking'
Ne erkin ohu afg'onig'a bois,
Ne qayg'u ashki g'altonig'a bois.
Xito mulkida har nav'i g'aroyib
Ki, mumkin bo'limg'ay andoq ajoyib.
Sumanbarlar bori zebou nozuk,
Hunarvarlar bag'oyat chustu chobuk.
Musha'bidlar sirehri bevafozon,
O'g'urlab muhra ko'k tosidin oson.
Chu aylab la'b har nayrangsozi,
Falak har lahza yeb o'n qatla bozi.
Qilib tunni yorug', kunni qarong'u,
Suvdin o't yondurub, o'tdin serib suv.
Ko'kartib shu'laliq o'tdin sirandon,

Osib o'rgamchi tori birla sandon.
Bulardin dog'i rurmakru fusunroq,
Hisobi haddu g'oyatdin fuzunroq,
Yetib har kun oning bazmida hozir,
Alar aylab fusunu makr zohir.
Qilib shahzoda har qaysig'a ta'miq,
Bo'lub kayfiyati ollinda tahqiq.
Chu hal bo'ldi bo'lub bir dam tarabliq,
Bo'lub raf' ul ajab ishdin ajabliq,
Ne shaklikim ketar ashkoli oning,
g'aroyib ichra qolmas holi oning.
Bular birla dog'i shohi jahongir
Chu aylay olmadi bu ishga tadbir.
Bo'lub bechora ko'p qildi taammul,
Yana bir o'zga ish qildi taxayyul,
Ki, qilg'ay to'rt oliy qasr bunyod,
Bo'lub har fasl bir qasr ichra Farhod.
Tuzub ul qasrda ishratqa asbob,
Farog'at birla no'sh etgay mayi nob.
Yasab har qasrning davrinda bog'e.
Ki bo'lg'ay har gul andin shabcharog'e.
Topib ul fasl rangin ahli nirang,
Muvofiq aylagaylar qasrini rang.
Bahoriy qasrining tuzgach asosin,
Olib gullar jamolidin qiyosin.
Buti gulchehradek shang aylagaylar,
Yuzidek oni gulrang aylagaylar.
Yana qasreki tobistoniy o'lg'ay,
Tana'umning saro bo'stoni o'lg'ay.
Qilur ul fasl bargu sabza ohang,
Tanosub birla qilg'aylar yashil rang.
Yana bir qasrkim bo'lg'ay xazoniy,
Chu bor ul fasl rangi za'faroniy.
Anga bu rang ila bergaylar oyin,
Qilib zarkorlig' birla har oyin.
Yana bir qasrni aylab shitoyi,
To'shab kofurgun jinsi xitoyi.
Berib nisbatda qoru muzg'a rayvand,
Yetib rangin oning kofur monand.
Bu yanglig' to'rt qasri charxkirdor
Ki, bo'lg'ay to'rt fasl andin namudor.
Muhayyo aylagaylar naqshi chindek,
Fazosi ravzai xuldi barindek.
Tugangach ravzadek har bayti ma'mur
Keraklik bo'lsa g'ilmon anda yo hur.
Xitou Chinda tanlab nozaninlar,
Bori g'ilmonvashu huro jabinlar.
Bu jannatlarga qilg'aylar xiromon,
Nechukkim ravza ichra huru g'ilmon.
Shak ermaskim, bulardin shohzoda
Tana'um birla bo'lg'ay dilkushoda.
Burundinkim solur ish tarhi ustod,
Tamom o'lg'uncha har bir ishratobod,
Hunarvarlarki qilg'aylar hunar fosh,
Agar xorotaroshu xoh naqqosh.
Biri har dam yo'nub yuz nav' xora
Ki, qilg'ay havz yo farshu izora.
Biri har dam chekib yuz naqshi dilkash
Ki, har bir qasrni qilg'ay munaqqash.
O'shul muddatg'acha bu korxon
Ki, ko'rguzgay tuganmakdin nishona.
g'aroyib ko'p huvaydo bo'lg'usidur,
Base shakl anda raydo bo'lg'usidur.
Ko'runub har zamoni ko'zga bir shakl,
Ko'z olg'och bo'lg'usidur o'zga bir shakl.
Chu bo'ldi jilvagar ashkol yuz nav',
Anga ham bo'lg'usi timsol yuz nav'.
Yasarda bo'lsa har san'atqa mashg'ul,

Yasalg'ach bo'lg'usi ishratqa mashg'ul.
Chu bu ishlarga bo'ldi tab'i mu'tod,
Shak ermas bo'lmog' ul ishlardin ozod.
Chu Xoqon torti mundog' chorag'a dast,
Ichiga shodlig' yuzlandi rayvast.
Bor erdi ollida farxunda dastur,
Mamolik ra'yidin obodu ma'mur.
Topib oroyish andin mulku ziynat,
Tutub el ichra Mulkorog'a shuhrat.
Shah etmay mayl anga aytilmayin ish,
Aning ra'yidin ayru qilmayin ish.
Hamul Farhodg'a erdi atobek,
Ko'rub Farhod xud oni atodek.
Aning oshufta holidin bu ranjur,
Nechukkim ganji yag'mo torsa ganjur.
Shah ul fikr aylagach, eldin nihoni,
Kirib xilvat aro chorlatti oni.
Qusuru hur ishin tarh etti borin,
Taxayyul qilg'anin sharh etti borin.
Duo aylab dedi farxunda dastur
Ki hech ish qolmamish royingg'a mastur.
Ravon qilmoq kerak emdi shurui,
Anga-o'q ayladi shah ish rujui.
Chu Mulkoro eshitti, qo'rti filhol,
Shahi mulk ollida yer o'rti filhol.
Chiqib shoh ollidin o'lturdi dilxush,
Bo'lub asbob jam'ig'a raqamkash.
Ketur, soqiy, manga jomi mayi nob,
Bu soatkim muhayyo bo'ldi asbob
Ki, gardun yetti qasridur vafosiz,
Jahonning to'rt fasli ham baqosiz.

[XV]

Mulkoroning to'rt ravzai Eram(1) monand bila to'rt qasri falakrayvand imoratin to'rt ayirib har biriga Zuhalvash sarkor va Atorudson me'mor ta'yin qilib rub'i maskundek obodlig'ig'a mashg'ul bo'lg'oni va Farhodning ish tamoshosig'a kelib, ahli hunar san'atini tamosho qilib, Qorani(2) sangtarosh ishiga yetishgach g'arobatidin fahmi teshasi ul ish idpoki xorasidin kund bo'lub, quyosh mag'rib tog'ig'a mayl etgondek, aning xorosi ustiga tushub, metin tilidin so'z surub, xoro sadosidin javob topib, ul ish mayli mumdek ko'ngliga "Kan-naqshi fil-hajar"(3) bo'lg'oni

Muhayyo aylagan bu korxonada,
Bu yanglig' surdi vaz'idin fasona
Ki chun shah qildi Mulkoroni ma'mur
Binolar mulkdin qilmoqda ma'mur.
O'zi otlandi davlat birla xushhol,
Tushub davlat kibi ollinda iqbol.
Rikobida hakim erdi adadsiz,
Muhandisshevalar ollinda hadsiz.
Kezib Chin davrida shodu qadahkash,
Aningdek to'rt mavzi' qildilar xush.
Ki har bir ko'rguzub jannat fazosi,
Fazosidek suvi birla havosi.
Kelib bir faslg'a har bir muvofiq,
Bo'lub shahzoda oromig'a loyiq.
Topib devor arkonini avval,
Buyurdi har biriga to'rt jadval.
Chekildi bir yig'och tul ichra har xat,
Yig'och o'rni ham o'ldi xat bar xat.
Chu torti bog' tarhi zebu oyin,
Qilildi to'rt qasr o'rmini ta'yin.
Buyurmoqta o'tub dorog'a navbat,
Yetishti ishta Mulkorog'a navbat.
Xito mulkida erdi ikki ustod,
Ikavlon tav'amonlig' birla hamzod.
Laqabda biri Boniy(4), biri Moniy,
Muni ko'rgan tasavvur aylab oni.
Qilib me'morliq Boniy ishin fosh,
Kelib Moniy Xito mulkida naqqosh.
Bo'lub Boniyg'a ul yanglig' mahorat,

Ki sharhidin kelib o'jiz iborat.
Chekib bu qasri miynokor tarhin,
Kishi andoqki bir devor tarhin.
Suv uzra gunbazi gardun hisobi,
Anga soz etmak andoqkim hubobi.
Kelib har ne bino ul qilsa bunyod,
Yiqilmoqdin falak qasridek ozod.
Bo'lub tufrog'i oning xoradin berk,
Yasab ohakni ohanroradin berk.
Vale Moniy oningdek naqshbandi
Ki, naqshin charx anga naqshin rarandi.
Mudavvar mustaqim o'lsa raqamkor,
Chekib andoqki jadval birla rargor.
Chu bog'lab surati bejong'a zavar,
Bo'lub ul nav'kim ruhi musavvar.
Kelib ul naqsh kilki soyasidin
Ki, kelmay yuz qalam riroyasidin.
Kishiga tushda ta'lim etsa zohir,
QO'pub ul uyqudin ustodi mohir.
Yana bir ustodi chobuk erdi
Ki, ham luk, san'ati ham nozuk erdi.
Qilib xoro safi birla masof ul,
Laqabda Qorani xoroshikof ul.
Chu metin no'gini xopokan aylab,
Qatiq xoroni ravzan-ravzan aylab.
Chu nozuklukni aylab xomasi fan,
Bo'lub bir lavh uza umre qalamzan.
Yana har nav' ustodi yagona
Ki, ko'rmay fannida andoq zamona.
Tilab borini dasturi xiradmand,
Ish ahvalidin o'ldi nuktarayvand
Ki, shahg'a bo'yla amre hodis o'lmish,
Anga shahzoda fikri bois o'lmish.
Bu yanglig' to'rt bog'i jannatoyin,
Ichinda to'rt qasri ravza tazyin.
Kerakkim to'rt fasl ul tutsa orom,
Bo'lub ko'ngli qushi har ravzag'a rom.
Borining rangu vaz'in ayladi sharh
Ki, ul nav'u bu nav' etmak kerak tarh.
Chu so'z torti nihoyat, to'kti yarmog',
Taammulsiz nechukkim toshu tufrog'.
Alar ham korbant aylab bilikni,
QO'pub ko'zlarga qo'ydilar ilikni.
Chu Mulkoro alarni qildi xushdil,
Masolih jam' etarga bo'ldi moyil.
Burun ul ishni qildi to'rt sarkor
Ki, jam' etkaylar ulcha bo'lsa darkor.
Qo'yub yuz kordon har ish boshida,
Yana ming korgar har yuz qoshida.
Toshirg'a toshu xishtu bel aroba,
Tutub Chin ichra obodu xaroba.
Solib ham tog'u ham homung'a afg'on,
Og'ir yukdin tushub gardung'a afg'on.
Chiqib har tog' uza yuz xoraandoz,
Ish uzra o'lturub ming xorarardoiz.
Aroba demakim, garduni doyr,
Bo'lub xoro yuki ostida soyir.
Shafaq birla falakdin to'lg'amay bosh,
Toshib ish boshig'a oqu qizil tosh.
Bo'lub har novakash bir bahri jo'shon,
Ruboiy bahri soz aylab xurushon.
Alarning bahri zo'ridin nishona
Ki, har yon kemalar aylab ravona.
Torilmay udu sandal ichra najjor,
Nechukkim kirsadon ichra tujjor.
Bo'lur chun arrasi chekmakda mahrur,
Yog'ib sandal nechukkim qishda kofur.
Bo'lur har doygargardung'a rayvast,

Qolib bel urg'uchi balchiq aro rast.
Urarda belin kirgach fig'ong'a,
Otib bir rarcha balchiq osmong'a.
Biyik toq ustida ustodi banno,
Quyidin qilsa xisht olmoq tamanno,
Topib yuz ming qamar sayr ichra tavse',
Zuhali birla vale borig'a tarbe'.
Rayoray korfarmodin hayohay,
Hayohaydin qilib el ish rayoray.
Tushub xayli bani odamg'a oshub,
Bani odam solib olamg'a oshub.
Bo'lur gardon aningdek to'rt sarkor
Ki, sargardon qolib bu yetti rargor.
Ketib ustodlardin ishda qonmoq,
Ne tinmoq bir zamone, ne tayonmoq.
Ul ishlarga bu yanglig' bo'ldi chun tarh,
Sarosar qildilar shahzodag'a sharh.
Ki, mundog' to'rt qasri charxkirdor,
Bo'lubtur to'rt jannatdin radidor.
Ki, har bir toqidek ko'rmaydur ofoq
Ki, bo'lg'ay rub'i maskun ichra ul toq.
Chu ta'rif ettilar haddin ziyoda,
Havas qildi ko'rarga shohzoda.
Minib ot, o'ldi ul yon dashtraymoy,
Nechukkim tavsani gardun minib oy.
Surub yuz mahvash atrofida markab,
Aningdekkim, qamar davrida kavkab.
Chu raxshin surdi ul yon bemadoro,
Qiyomat ko'rdi bo'lg'on oshkoro.
Tushub bir olam elga bul-ajab jo'sh.
Bo'lub borig'a xobu xo'r faromush.
Chekib gardung'a to'rt andoq bino bosh
Ki, gardun deb anga har lahza: shobosh!
Falak toqig'acha bog'lab havoza,
Zuhali yanglig' chiqib ustiga roza(5).
Qo'yorg'a har bino oli ravoqi,
Bo'lub qolir hamono charx toqi.
Ishida mahv oningdek har bir ustod
Ki, ishdin o'zga bori ishdin ozod.
Ko'rub shahzoda andoq turfa ahvol,
Tahayyur barmog'in tishlab qolib lol.
Qayu bir reshakim andesha aylab,
Qolib hayronu tahsin resha aylab.
Kezar erdi boqib har reshavarni
Ki, ko'rdi necha chobuk teshavarni.
O'kub har sori qulla-qulla xoro,
Qilibon pora-pora bemadoro.
Itik teshalarig'a har qaro tog'.
Richoq ollinda andoqkim, sarig' yog'.
Birining mumdek ilgida xora,
Qilib suv g'ulbig'a sher oshkora.
Biri yumshog' yig'ochdek xorarardo.
Sutung'a rilroya aylabon soz.
Apoda naqshbandi hiylasozi,
Muhandis shevai raykartirozi
Temurdin xomasi har yon ravona,
Qilib tosh uzra tufroqdek nishona.
Chekib yuz nav' raykar xomasidin
Ki, Moniy lol o'lub hangomasidin.
Gahi hanjor ila, gohi qilib zo'r,
Solib san'at bila ofoq aro sho'r.
Ko'rub shahzoda andoq kordone,
Tamoshosig'a mayl etti zamone.
Chu tushti, soldilar bir tosh uza raxt,
Yasab shoh o'ltururg'a xoradin taxt.
Saodat birla tutqoch anda taskin,
Dedi: "Ey kordoni san'at oyin.
Degil bu san'atingdin bizga fasli

This is not registered version of TotalDocConverter

Ki, buni ko'rganingda yashir.
Oting aytu oni hamkim bu resha
Ki, yo'ng'ay mumdek xoroni tesha.
Nedindur ko'rmaduk bu nav'i hargiz
Ki, bo'lmish fahm idpokida ojizg'
Yig'ochekim qatiroq bo'lsa zarra,
Richoq yetkach bo'lur andoqki arra.
Ne suv birla beribsan teshanga zeb
Ki, tormas xora yo'nmoq birla oseb.
Hamul xomangki aylar xora tanqir,
Aning kayfiyatini ham ayla taqirir".
Yer o'rti kordoni naqshardoz,
So'zin qildi duo birla sarog'oz
Ki: "To bo'lg'ay havodis Ko'hi-Qofi(6)
Chaqilg'ay ildirim xoro shikofi.
Havodis toshidin osuda boshing,
Ushotsun dardu g'am boshini toshing.
Qatiq xasming nasibi xora bo'lsun,
Mashaqqat tog'ida ovora bo'lsun.
Chu so'rdung avval otim shuhratini
Va so'ngra san'atim kayfiyatini.
Otim Qoran, ishim xud oshkoro,
Qo'lumda teshau ollimda xoro.
Bukim so'rdungki metin birla tesha,
Nechuk sinmay yo'nar xoro hamesha?(7)
Aning suv bermagida holati bor
Ki, andin aylamasbiz elga ixbor.
Su bersa o'yla afzorig'a ustod,
Yuz il xoro demaykim, yo'nsa ro'lod,
Sinardin teshavar osuda bo'lg'ay,
Tugangay baski ishdin suda bo'lg'ay.
Xito ahli bu san'at aylabon soz,
Bo'lub olam elidin ishta mumtoz.
Bu el ham ulcha men bilganni bilmay,
Dalilim buki: men qilganni qilmay".
Chu dono surdi mundoq nukta pok,
Bo'lub shahzoda bilmakka havasnok
Dedi: "Ollimda bo'l shug'lungg'a mashg'ul,
Ki, bu san'at erur ko'nglumda maqbul.
Gahe yo'ng'il, gahe naqsh ayla xora,
Men aylay o'lturub bir-bir nazora".
Hunarvar yetkurub gardung'a boshin,
Muhayyo aylabon afzoru toshin.
Ko'rub shahzoda ko'nglin shug'lig'a band,
Bo'lub xorotaroshu naqshrayvand.
Qayu bir teshakim xorog'a solib,
Bu tahsin aylabu hayratqa qolib.
Bu erdi shug'li to ul lahzakim mehr
Yashurdi burqai xoro aro chehr.
Qurub ul xoradin shahzoda nokom,
Tutub xorosumi ustida orom.
Savodi shahr sori xoraraymoy,
Nechukkim tog' aro mehri falaksoy.
Ketur, soqiy, manga bir jomi rangin
Ki, tushmish g'am toshi ko'nglumg'a sangin
Ki, ul sel anda g'am xorin sururgay,
Demay g'am xorikim, xoroni surgay.

[XVI]

Farhodning Qoran bila xoro yo'narda muqorin bo'lub, balki ul oying bu Zuhul bila qiron qilmog'i va bu fanda anga sohibqironliq eshigi ochilmog'i va Moniy qalam mo'yidin tasvir fanin qalam-baqalam, balki mo'-bamo' bilmog'i va jamii sanoyi' va hunar daqoyiqi aning ilgiga kelmog'i va to'rt yilda to'rt hadiqai Eram misol va to'rt qasri Xavarnaq timsolningkim, to'rt fasl muqtaziyoti rangi bilan bino qo'yulub erdi, itmomi va xoqonning alarni Farhodga musallam tutub, anda bazmi ishrat tuzarga ehtimomi